

คำนำ

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ เป็นหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้โครงการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือภารกิจและพื้นที่เป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร โดยพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักสูตรและวิทยากรที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรอบรมแบบ e-Training กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อยังประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

สาระสำคัญของหลักการและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครอบคลุมเนื้อหาเรื่อง ความหมาย วัตถุประสงค์ ประโยชน์และคุณค่าของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแผนผังแสดงถึงขั้นตอนต่าง ๆ ช่วยให้เห็นภาพรวมในแต่ละกระบวนการและขั้นตอน องค์ประกอบของผู้รับผิดชอบ/ผู้เกี่ยวข้อง แสดงบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แนวทางดำเนินการในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการใช้เครื่องมือไปใช้ในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม ความสำคัญของการคัดกรอง เป็นวิธีการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนให้เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือให้ตรงกับสภาพปัญหา แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนแต่ละด้านนั้น มีประเด็นการพิจารณาครอบคลุมในด้านต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. สามารถอธิบายเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้
2. สามารถอธิบายบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ/ผู้เกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้
3. สามารถอธิบายบทบาทและแนวทางในการดำเนินการในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้
4. สามารถวิเคราะห์และนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินการเพื่อรู้จักนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. สามารถบอกแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนได้
6. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถอธิบายขั้นตอนและแนวทางการส่งเสริมพัฒนานักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ และการพัฒนาพฤติกรรม
7. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาได้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย
8. สามารถอธิบายความสำคัญของการป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือได้
9. สามารถบอกแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนได้
10. สามารถอธิบายบทบาทและแนวทางในการส่งต่อนักเรียนได้
11. สามารถวิเคราะห์และนำความรู้ไปใช้ในการส่งต่อนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาระการอบรม

- ตอนที่ 5 การส่งต่อนักเรียน
- ตอนที่ 4 การป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษา
- ตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
- ตอนที่ 1 หลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ตอนที่ 2 การรู้จักและการคัดกรองนักเรียน

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้
4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ
7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์
4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
2. การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ส่งงานตามใบงานที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2544), คู่มือที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียน, โรงพิมพ์ ร.ส.พ.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2546), การบริหารจัดการ
ระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤติสังคม, ห้างหุ้นส่วน
จำกัดชวนพิมพ์ กรุงเทพมหานคร.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2546), โลกของเรา ตัวเรา
เท่าทัน, ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพิมพ์ กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2546), ช่วยศิษย์ฝ่าวิกฤตสู่
อนาคต, ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพิมพ์ กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551), สภาพความสำเร็จและ
แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมสุขภาพจิต กระทรวงศึกษาธิการ. (2546),
คู่มือวิทยาการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด
กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552), **ระบบการดูแล**
ช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิดและทิศทางการดำเนินงาน, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2546), เอกสารแนวดำเนิน
การระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552), คู่มือครู ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อ
พัฒนาคุณภาพชีวิตแก้วิกฤตสังคม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552), สภาพความสำเร็จและแนวทางเสริมสร้าง
ความเข้มแข็ง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.

หลักสูตร TEPE-220

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 1 หลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เรื่องที่ 1.1 ความหมาย วัตถุประสงค์ ประโยชน์และคุณค่าของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เรื่องที่ 1.2 กระบวนการและขั้นตอนของแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เรื่องที่ 1.3 บทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ หรือ ผู้เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แนวคิด

1. สำคัญของหลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครอบคลุมเนื้อหาเรื่อง ความหมาย วัตถุประสงค์ ประโยชน์และคุณค่าของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแผนผังแสดงถึงขั้นตอนต่าง ๆ ช่วยให้เห็นภาพรวมในแต่ละกระบวนการและขั้นตอน
3. องค์ประกอบของผู้รับผิดชอบ/ผู้เกี่ยวข้อง แสดงบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์

1. สามารถอธิบายเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้
2. สามารถอธิบายบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ/ผู้เกี่ยวข้องในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้

ตอนที่ 1 หลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เรื่องที่ 1.1 ความหมาย วัตถุประสงค์ ประโยชน์และคุณค่าของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต จึงจำเป็นที่ทุกโรงเรียน ในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤตสังคม จึงควรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

ความหมาย

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีลักษณะ ในการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากสภาวะวิกฤติต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนิน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ ตรวจสอบได้

วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มี การทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

ประโยชน์และคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือน้อย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปได้ดีด้วยดีและอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีการพัฒนาความฉลาดทางด้านอารมณ์ (EQ) ซึ่งเป็น รากฐานในการพัฒนาความเก่ง (IQ) คุณธรรม จริยธรรม (MQ) และความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะ อุปสรรค (AQ)
4. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างรอบด้าน
5. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็งจริงจัง ด้วยความเสียสละ เอาใจใส่

สรุป

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือการส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีลักษณะในการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากสภาวะวิกฤติต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย

ตอนที่ 1 หลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

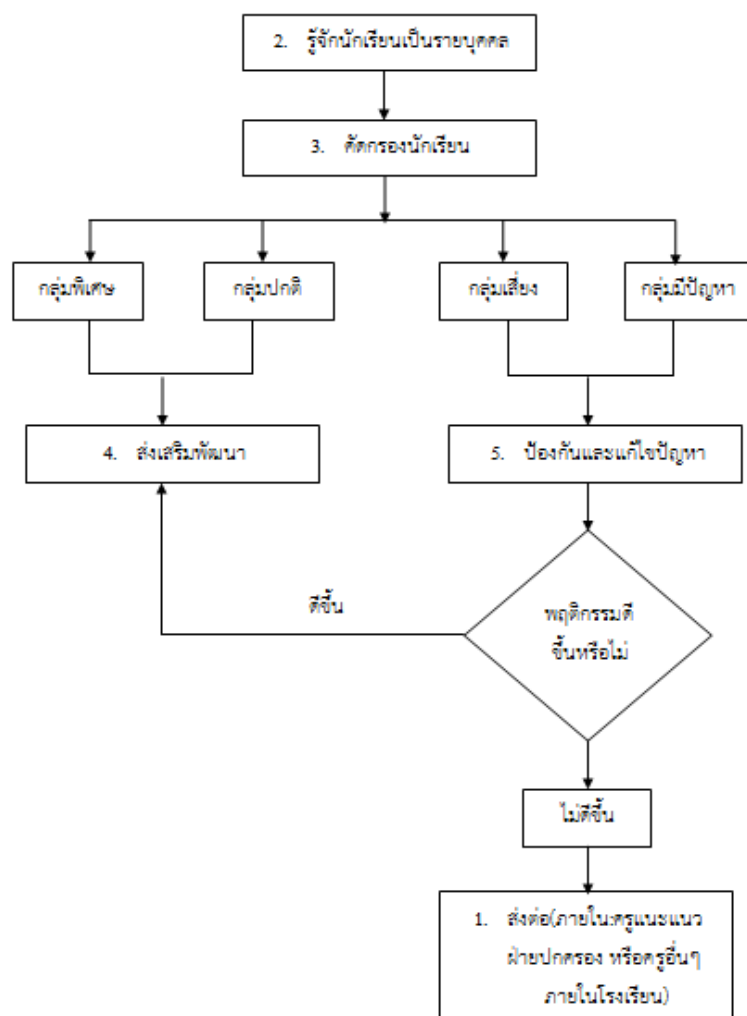
เรื่องที่ 1.2 กระบวนการและขั้นตอนของแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

- การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- การคัดกรองนักเรียน
- การป้องกันและแก้ไขปัญหา
- การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน
- การส่งต่อ

แผนผังแสดงกระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการแนวคิดและจิตวิทยาในการดำเนินงาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.2552.

สรุป

กระบวนการและขั้นตอนของแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ต้องพิจารณาจากนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการคัดกรองนักเรียนว่าอยู่ในกลุ่มลักษณะใด มีวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างไร และมีการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนว่าดีขึ้นหรือไม่ เพื่อส่งต่อภายในให้กับครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ภายในโรงเรียนต่อไป

ตอนที่ 1 หลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เรื่องที่ 1.3 บทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบหรือผู้เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมในรูปแบบคณะกรรมการมีความจำเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จของระบบ ดังนั้น โครงสร้างคณะกรรมการประสานการทำงานระหว่างคณะกรรมการและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละคณะ จึงต้องชัดเจนและมีประสิทธิภาพโดยปกติจะมีกรรมการ 3 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน/ทีมสนับสนุน/ทีมคุณภาพ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ)

องค์ประกอบของผู้รับผิดชอบ/ผู้เกี่ยวข้องในแต่ละคณะกรรมการและบทบาทหน้าที่ ดังตารางต่อไปนี้

คณะกรรมการ	บุคลากร	ตำแหน่ง	บทบาทหน้าที่
1.คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ)	1) ผู้อำนวยการโรงเรียน 2) รองผู้อำนวยการทุกฝ่าย 3) หัวหน้าระดับชั้น 4) หัวหน้าแผนงานโรงเรียน 5) ผู้แทนปกครอง/ชุมชน 6) หัวหน้างานแนะแนว 7) รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน	ประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการและเลขานุการ	1) กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุม คณะกรรมการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง 3) นิเทศ ติดตาม กำกับกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนและระดับชั้น 4) อื่น ๆ ที่โรงเรียนกำหนดเพิ่มเติม
2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน)	1) รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน 2) หัวหน้าระดับชั้น 3) หัวหน้างานพยาบาล – อนามัย 4) ครูงานแผนงานสารสนเทศ 5) บุคลากรอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของโรงเรียน 6) หัวหน้างานแนะแนวหรือโรงเรียนพิจารณาบุคคลตามความเหมาะสม	ประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการและเลขานุการ	1) ปฏิบัติงานในฐานะเป็นบุคลากร ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ประสานงาน ระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) จัดเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน และรับผิดชอบจัดประชุมชี้แจง และการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร 4) จัดการประชุมหรือคณะกรรมการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง 5) รายงานสรุปผลการดำเนินงาน 6) อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะกรรมการ	บุคลากร	ตำแหน่ง	บทบาทหน้าที่
3. คณะกรรมการ ดำเนินงาน (ทีมทำ) แยกเป็น 6 คณะตาม ระดับชั้น (หาก ระดับชั้นใดมีจำนวน ครูมากให้จัดแบ่งเป็น กลุ่มย่อยได้อีก)	1) หัวหน้าระดับชั้น 2) รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษาในระดับชั้น 3) ครูประจำวิชาในระดับชั้นและ ครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 5) ครูแนะแนว 6) โรงเรียนพิจารณาบุคลากรตาม ความเหมาะสม	ประธาน กรรมการ กรรมการ กรรมการ กรรมการและ เลขานุการ	1) ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องประชุมชี้แจงทำ ความเข้าใจกับคณะกรรมการดำเนินงานใน ระดับชั้นของตน 2) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานประเมินผล และจัดทำรายงานตามระดับชั้น 3) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ ปรึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนและนำเสนอทีมประสาน 4) ประชุมร่วมกัน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 5) ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในงานประจำของ ตน รายละเอียดหน้าต่อไป 6) อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

หมายเหตุ คณะกรรมการ บุคลากร และบทบาทหน้าที่ โรงเรียนปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

บทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังตารางต่อไปนี้

บุคลากร	บทบาทหน้าที่
1.ผู้บริหาร	1.1 กำหนดนโยบายการดำเนินงานตามโครงการ 1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งซึ่ง คณะกรรมการทำตามครมมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการและ กรมสุขภาพจิต 1.3 นิเทศ ติดตาม กำกับ การดูแลของโรงเรียนในแต่ละระดับชั้นมีการประเมิน ทบทวนตลอดปีอย่างน้อยละ 1 ครั้ง 1.4 อื่น ๆ ตามที่โรงเรียนกำหนด
2. หัวหน้าระดับ	2.1 ติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา 2.2 ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.3 จัดประชุมครูในระดับ เพื่อประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2.4 จัดประชุมกลุ่มเพื่อพิจารณารายกรณี 2.5 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและจัดทำรายงานประเมินผลระดับชั้นส่งผู้บริหาร 2.6 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
3. ครูที่ปรึกษา	3.1 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริมป้องกันปัญหาและการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาด้านความสามารถด้านสุขภาพและด้านครอบครัวหรืออื่นๆ 3.2 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางที่กำหนด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน การส่งต่อนักเรียน ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประเมินผลรายงานส่งหัวหน้าระดับ

บุคลากร	บทบาทหน้าที่
	อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
4. ครูประจำวิชาและครูอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	4.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา 4.2 ให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน 4.3 ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษารายกรณีในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ 4.4 บันทึกที่หลักฐานการปฏิบัติงาน สรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าระดับ 4.5 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
5. ครูแนะแนว	5.1 จัดกิจกรรมคาบแนะแนวเพื่อสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5.2 สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5.3 ให้การปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่ครูปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือยากต่อการช่วยเหลือ 5.4 ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี 5.5 ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนวให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกและติดตามผลการช่วยเหลือนั้น 5.6 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับ 5.7 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
6. นักเรียน	6.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาและกิจกรรมเสริมหลักสูตรร่วมกับโรงเรียนและครู-อาจารย์ 6.2 รวมกลุ่มดำเนินการกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชนตามศักยภาพความสนใจของแต่ละกลุ่ม ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น 6.3 ร่วมเป็นแกนนำอาสาสมัครในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เพื่อนนักเรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพ 6.4 มีความรับผิดชอบต่องาน มีระเบียบวินัย เคารพสิทธิของผู้อื่น 6.5 ทำความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัวโรงเรียน ชุมชน และชื่นชมต่อความสำเร็จของตนเองและผู้อื่น 6.6 เรียนรู้กระบวนการสร้างเครือข่ายและเห็นความสำคัญของเครือข่าย 6.7 ร่วมกิจกรรมสร้างเครือข่ายและเสนอความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ 6.8 มีความรู้ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ มีความมั่นคงในอารมณ์ สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 6.9 สามารถหลีกเลี่ยง ป้องกันตนเอง และผู้อื่นจากอันตรายต่าง ๆ
7. ผู้ปกครอง / ชุมชน	7.1 มีส่วนร่วมกับโรงเรียน ครูและนักเรียนในการกำหนดสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจกับนักเรียน 7.2 ให้ความคุ้มครองดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพตามความควรแก่อัตภาพ 7.3 ร่วมมือสนับสนุนกำกับ ติดตาม ดูแลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้กับโรงเรียนและชุมชน 7.4 ให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการปกครองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ 7.5 เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต 7.6 รับฟังความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค ให้โอกาสนักเรียนในการแสดงออกเป็นอย่างดี

บุคลากร	บทบาทหน้าที่
	อิสระ และอย่างมีวินัย 7.7 ให้ความร่วมมือในการประชุม สัมมนา ทำความเข้าใจ และรับทราบข้อมูลข่าวสาร ตามวันเวลาที่โรงเรียนกำหนด 7.8 รวมกลุ่มสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรม 7.9 ทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองนักเรียนคนอื่น 7.10 ร่วมกันวางแผนหาแนวทางในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนานักเรียนซึ่งกันและกัน 7.11 ให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้ปกครองคนอื่น ๆ พร้อมกับประสานงานกับครูที่ปรึกษา หรือครู- อาจารย์ อื่น ๆ ในโรงเรียน 7.12 รายงานการติดต่อ ประสานงานการให้ความช่วยเหลือกับผู้ปกครองนักเรียนให้โรงเรียนทราบโดยผ่านมากับนักเรียนในความปกครองของตน เพื่อส่งมอบให้กับครูที่ปรึกษาและรายงานผลให้คณะกรรมการทราบ

ที่มา : หลักสูตรพัฒนาครูจิตวิทยาแนะแนว โมดูล 3 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2551)

สรุป

บทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบหรือผู้เกี่ยวข้องในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ผู้รับผิดชอบแต่ละคนนั้นย่อมมีบทบาทและหน้าที่ของตนเองแตกต่างกันไป ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน และปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อเข้ามาช่วยเหลือและดูแลนักเรียน ในการแก้ไขปัญหา การจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้

ตอนที่ 2 การรู้จักและการคัดกรองนักเรียน

เรื่องที่ 2.1 เครื่องมือและแนวทางการดำเนินการในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน อันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ประสบการณ์เดิมหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาที่นักเรียน ซึ่งจะป้องกันข้อผิดพลาดหรือเกิดจุดอ่อนน้อยที่สุดในการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน

เครื่องมือในการรู้จักนักเรียน

ในการศึกษารวบรวมข้อมูลมีแนวทางหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความเหมาะสม มีทั้งวิธีการปฏิบัติที่ครูต้องวางแผนการใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม เช่น การเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์นักเรียนหรือเพื่อน และการใช้เครื่องมือในการรู้จักนักเรียน ซึ่งเครื่องมือรู้จักนักเรียนมีหลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การใช้เครื่องมือในการรู้จักนักเรียน นั้นเลือกใช้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งเครื่องมือบางประเภท ครูควรคำนึงถึง ความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการนำเครื่องมือไปใช้ ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม ตลอดจนการศึกษาคำอธิบายจากรูปภาพ สัญลักษณ์ คำ ข้อความ ที่นักเรียนสื่อความ โดยอาจศึกษาเพิ่มเติมหรือทบทวนความรู้จากครูแนะแนวหรือครูที่จบการศึกษา ด้านจิตวิทยา

แนวทางการดำเนินการในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ทำอะไร	ทำอย่างไร	ใช้เครื่องมืออะไร	หลักฐาน
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล - ด้านความสามารถ ♦ การเรียน - ผลการเรียน - พฤติกรรมการเรียน ♦ ความสามารถอื่นๆ - ความสามารถพิเศษ - ด้านสุขภาพ - ร่างกาย - จิตใจ พฤติกรรม	ศึกษาข้อมูลจาก • ระเบียบสะสม • ผลการประเมินและทดสอบต่างๆ • สังเกต • สัมภาษณ์ • เยี่ยมบ้าน ฯลฯ	• ระเบียบสะสม • แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) • แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) • แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม • แบบสัมภาษณ์ • แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน • คู่มือค้นหาแววความสามารถพิเศษ • แบบประเมินพหุปัญญา	• ระเบียบสะสม • รายงานการประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) • รายงานการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) • รายงานการประเมินสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย • รายงานสรุปนักเรียนที่มีความสามารถด้านต่างๆ • รายงานสรุปผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการสงเคราะห์
• ด้านเศรษฐกิจ - เศรษฐกิจ - การคุ้มครองนักเรียน - การเลี้ยงดู • สารเสพติด • ความปลอดภัย • ด้านอื่นๆ เช่น ด้านเพศ ฯลฯ		• แบบสำรวจทักษะการดำรงชีวิต ฯลฯ	• รายงานสรุปผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคุ้มครอง

จากแนวทางดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้ครูได้เชื่อมโยงการทำงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ขอให้ครูทบทวนบทบาทดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเลือกเครื่องมือหรือวิธีการที่เหมาะสม
2. หาข้อมูลเพิ่มเติม ในกรณีที่ข้อมูลที่ได้มานั้นยังไม่ครบถ้วนหรือไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ โดยนำเครื่องมือที่จำเป็นไปใช้ในการเก็บข้อมูล และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน
3. นำข้อมูลที่รวบรวมมา จัดเก็บอย่างเป็นระบบ
4. วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนอย่างรอบคอบ และรอบด้าน เพื่อนำสู่การคัดกรองและให้การช่วยเหลือหรือพัฒนาตามความต้องการหรือจำเป็นของแต่ละคน

โดยสรุปแนวทางในการดำเนินการในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานไม่เหมือนกัน ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 2.1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 2.1

ตอนที่ 2 การรู้จักและการคัดกรองนักเรียน

เรื่องที่ 2.2 ความสำคัญของการคัดกรอง

การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่ม นักเรียนซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ

การจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรอง

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2 , 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนดเช่น ในกรณีที่แบ่งนักเรียน เป็น 4 กลุ่ม อาจนิยามกลุ่มได้ดังนี้

1. **กลุ่มปกติ** คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา
2. **กลุ่มเสี่ยง** คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี
3. **กลุ่มมีปัญหา** คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน
4. **กลุ่มพิเศษ** คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะแสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

สรุป

การคัดกรองนักเรียนนั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีที่เหมาะสมในการช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ ด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ

ตอนที่ 2 การรู้จักและการคัดกรองนักเรียน

เรื่องที่ 2.3 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนและอย่าง เกณฑ์บันทึกการคัดกรอง

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้นผู้ที่เกี่ยวข้อง และยึดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครู เพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความดีของพฤติกรรมมีเท่าใด จึงจะจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา

ข้อมูลนักเรียน	ประเด็นการพิจารณา	แหล่งข้อมูล
1. ด้านความสามารถ 1.1 ด้านการเรียนรู้	1) ผลการเรียนรู้ที่ได้และ ความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน 2) ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน 3) ความสามารถในการเรียน 4) ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน	- ระเบียบสะสม (ป.01/ ป. พ8) - วิธีการอื่น ๆ เช่น สังเกตพฤติกรรมนักเรียนข้อมูลจากครู ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เป็นต้น
2. ด้านความสามารถอื่น ๆ	1) การแสดงออกถึงความ สามารถพิเศษที่มี 2) ความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา 3) บทบาทหน้าที่พิเศษใน โรงเรียน 4) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ	- ระเบียบสะสม (ป.01/ ป. พ8) - วิธีการอื่นๆ เช่น การได้ข้อมูลจาก เพื่อนนักเรียน แพ้ผสมผลงาน พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน เป็นต้น
2. ด้านสุขภาพ 2.1 ด้านร่างกาย	1) ความปกติ ความพิการ หรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น 2) โรคประจำตัว 3) ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนัก กับส่วนสูง 4) ความสะอาดของร่างกาย	-ระเบียบสะสม (ป.01/ ป. พ8) -วิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกต การตรวจสอบถามจากครู พยาบาลจากแบบบันทึก การตรวจสอบสุขภาพด้วยตัวเอง เป็นต้น

ข้อมูลนักเรียน	ประเด็นพิจารณา	แหล่งข้อมูล
2.2 ด้านจิตใจ	สภาพอารมณ์ที่มีต่อการ ดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า	- ระเบียบสะสม (ป.01/ ป. พ8) - แบบประเมินพฤติกรรม - แบบสังเกต
3. ด้านพฤติกรรม	1) ความประพฤติ เช่น การลักขโมย ก้าวร้าว 2) พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผล กระทบต่อการเรียน ความสามารถพิเศษและ การปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่อยู่นิ่งสมาธิสั้น 3) การแสดงพฤติกรรมต่อเพื่อน ครู และผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การทำร้ายตนเอง พฤติกรรม ทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น	- แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน - การสังเกตพฤติกรรม - การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน หรือการตอบแบบสอบถาม
4. ด้านครอบครัว		
4.1 ด้านเศรษฐกิจ	1) ผู้หารายได้ให้ครอบครัว 2) ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน 3) ความเพียงพอของรายรับ กับรายจ่ายในแต่ละวัน	- ระเบียบสะสม (ป.01/ ป. พ8) - การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน - การได้ข้อมูลจากนักเรียนโดยตรง
4.2 ด้านการคุ้มครอง	1) ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัย และเหมาะสมของผู้ปกครอง 2) ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย	- ระเบียบสะสม (ป.01/ ป. พ8) - การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน - การสอบถามนักเรียนโดยตรง หรือจากเพื่อน

ข้อมูลนักเรียน	ประเด็นพิจารณา	แหล่งข้อมูล
4.3 ด้านการเลี้ยงดู	1) ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น ครอบครัวอบอุ่น หรือทะเลาะเบาะแว้ง การใช้ความรุนแรงในการตัดสิน แก้ไขปัญหาซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึมเหม่อลอย ไม่อยากกลับบ้าน เป็นต้น 2) สมาชิกในครอบครัวใช้สารเสพติด สุรา หรือเล่นการพนัน รวมถึงการเจ็บป่วยเรื้อรัง 3) แบบอย่างของครอบครัว	- การเยี่ยมบ้าน - การสังเกตพฤติกรรม - การสอบถามจากนักเรียนโดยตรงหรือจากเพื่อน
5. ด้านสังคม	1) ครอบครัวแยกตัวจากสังคม แวดล้อมหรือถูกกีดกันจากสิ่งแวดล้อม 2) ความสัมพันธ์ของครอบครัวต่อชุมชน	- การเยี่ยมบ้าน - การสอบถามจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เพื่อน นักเรียน

ตัวอย่าง

เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียนเพื่อจัดเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา นั้น ครูประจำชั้นสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียบสะสมและอื่นๆ ที่จัดทำเพิ่มเติม แต่ทั้งนี้โรงเรียนแต่ละแห่งจำเป็นต้องประชุมครูเพื่อพิจารณาการคัดกรองนักเรียน เพื่อให้ครูประจำชั้นมีหลักในการคัดกรองนักเรียน ตรงกันทั้งโรงเรียน ดังนี้

ข้อมูลนักเรียน	กลุ่มปกติ	กลุ่มเสี่ยง	กลุ่มมีปัญหา
1. ด้านความสามารถ 1.1 ด้านการเรียนรู้	- ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 2.00 ขึ้นไป - ไม่มี 0 ในทุกวิชา - ขาดเรียนในวิชาต่าง ๆ ไม่เกิน 3 ครั้งใน 1 วิชา - มาโรงเรียนสายไม่เกิน 10 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน - ถ้านักเรียนมีความสามารถพิเศษ จะเน้นจุดแข็งของนักเรียนในทุกกลุ่ม	- ผลการเรียนรู้ตั้งแต่ 1.5 ถึง 2.00 - ขาดเรียนในวิชาต่าง ๆ 3-5 ครั้งต่อ 1 วิชา - มาโรงเรียนสายมากกว่า 10 ครั้ง แต่ไม่เกิน 15 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน	- ผลการเรียนรู้ต่ำกว่า 1.5 - ขาดเรียนในวิชาต่าง ๆ มากกว่า 5 ครั้ง - มาโรงเรียนสายเกิน 15 ครั้งใน 1 ภาคเรียน
ข้อมูลนักเรียน	กลุ่มปกติ	กลุ่มเสี่ยง	กลุ่มมีปัญหา
2. ด้านสุขภาพ 2.1 ด้านร่างกาย	- อายุ น้ำหนัก และส่วนสูง สัมพันธ์กัน - ร่างกายแข็งแรง - ไม่มีโรคประจำตัว	- น้ำหนักผิดปกติ และไม่สัมพันธ์กับส่วนสูง หรืออายุ - มีโรคประจำตัวหรือเจ็บป่วยบ่อย ๆ - มีความพิการทางกายหรือบกพร่องด้านการได้ยิน การฟัง การมองเห็น หรืออื่น ๆ	- ป่วยเป็นโรคหรือความพิการทางกายมีความบกพร่องทางการได้ยิน การมองเห็น และความเจ็บป่วย หรือบกพร่องดังกล่าวมีผลกระทบต่อความสามารถด้านการเรียนในระดับมีปัญหา
3. ด้านพฤติกรรม	มีการแสดงพฤติกรรมเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ	มีพฤติกรรมแสดงออกดังนี้ 1. ความเฉื่อยชา 2. ขอบเก็บตัว 3. การลักขโมย	มีพฤติกรรมที่แสดงออกดังนี้ 1. ความก้าวร้าว 2. การหนีโรงเรียน

ข้อมูลนักเรียน	กลุ่มปกติ	กลุ่มเสี่ยง	กลุ่มมีปัญหา
		4. การโกหก ฯลฯ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดง ออกเป็นครั้งคราว	3. ขอบรั้งแค้นอื่น / สัตว์ 4. การใช้สารเสพติด ฯลฯ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดง ออกเป็นประจำ
4. ด้านอื่น ๆ 4.1 ด้านยาเสพติด	ไม่ใช้สารเสพติดทุกชนิด	มีการทดลองดื่มเบียร์ สุรา หรือสูบบุหรี่โดยตนเอง หรือเพื่อนชักชวน	ใช้สารเสพติด สารเสพติด ดื่มเบียร์ สุรา หรือสูบบุหรี่ เป็นครั้งคราวและมี แนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้น และเป็นผู้ชักชวนให้ผู้อื่น ปฏิบัติตาม
4.2 ด้านเพศ	- คบเพื่อนต่างเพศตามวัย และวุฒิภาวะ	- ติดต่อเพื่อนต่างวัยใน แนวผู้ชาย - จับคู่ชัดเจนและแยกอยู่ กันสองต่อสองบ่อย ๆ - มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทางเพศ จนมีผลกระทบ ต่อการเรียน	ติดต่อเพื่อนต่างเพศใน แนวผู้ชาย หรือถึงขั้นมี ความสัมพันธ์ทางเพศ
5. ด้านสังคม	มีทักษะชีวิตที่ดี สามารถ ปรับตัวร่วมกับผู้อื่น มี ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม มีระเบียบ วินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย และเคารพสิทธิของผู้อื่น ได้ดี	สามารถปรับตัวได้ในบาง เรื่องบางกรณี และมัก ปฏิบัติตนขัดแย้งกับ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของ โรงเรียน ห้องเรียนเมื่อ ได้รับการตักเตือนก็เลิก พฤติกรรมนั้นได้	สามารถปรับตัวได้ในบาง กรณี แต่มีข้อขัดแย้ง สม่ำเสมอ ก่อปัญหาให้ แก้ไข อยู่เสมอ เมื่อได้รับ การตักเตือนก็ไม่หยุด พฤติกรรมต่อต้าน

สรุป

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนและอย่างเกณฑ์บันทึกการคัดกรองนั้น เป็นดุลพินิจของครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้นที่เกี่ยวข้อง และยึดหลักเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานและแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าพฤติกรรมของนักเรียนนั้น จัดอยู่ในกลุ่มใด

ตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

เรื่องที่ 3.1 แนวทางการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน

การส่งเสริมพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มคัดกรอง ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา กลุ่มความสามารถพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

วิธีการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน

การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

- 1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) หรือกิจกรรมหับเห้ย้า
- 2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Metting)
- 3) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 4) การพัฒนาความสามารถพิเศษ ถือเป็นการส่งเสริมพัฒนาที่คำนึงถึงความสามารถ

พิเศษของเด็กเป็นรายบุคคลในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นที่ใกล้ชิดเด็กจะมีข้อมูลจากการคัดกรองและข้อมูลเชิงประจักษ์

ในที่นี้ จะขอยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) หรือกิจกรรมหับเห้ย้า และ การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Metting)

การจัดกิจกรรมโฮมรูม

การจัดกิจกรรมโฮมรูม ครูที่ปรึกษาเป็นผู้จัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1. ร่วมกันกำหนดหัวข้อการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละระดับชั้นให้สอดคล้องกับนโยบายโรงเรียน ความต้องการของผู้ปกครอง นักเรียน และสถานการณ์ปัจจุบัน
2. กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมเพื่อให้ครู-นักเรียนคุ้นเคยกัน สร้างทักษะการดำรงชีวิต พัฒนาศักยภาพ และการป้องกัน/แก้ไขปัญหานักเรียน
3. กำหนดแผนการจัดกิจกรรมโฮมรูมโดยเน้นกระบวนการที่หลากหลาย เช่น กลุ่มสัมพันธ์ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา เป็นต้น
4. ดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูมด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น นักเรียนมีส่วนร่วม มีการเสริมแรงและปรับพฤติกรรมของนักเรียน
5. บันทึกผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมด้านพฤติกรรมนักเรียน สัมพันธภาพของกลุ่ม และผลงานนักเรียนเป็นรายครั้ง

6. ประเมินผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมในด้านคุณลักษณะผู้เรียนและความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมโฮมรูม เมื่อสิ้นภาคเรียน หรือปีการศึกษา
7. หากคุณลักษณะใดของผู้เรียนยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ให้มีการจัดกิจกรรมเสริมและประเมินใหม่
8. สรุปรายงานผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนากิจกรรมโฮมรูมในภาคปีการศึกษาต่อไป

การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

- บทบาทของครูที่ปรึกษาในการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน มีดังนี้
1. เตรียมการประชุม โดยการจัดเตรียมข้อมูลนักเรียน สำหรับแจ้งผู้ปกครอง วางแผนการจัดกิจกรรม จัดเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร สถานที่ และจดหมายเชิญประชุม
 2. กำหนดวัตถุประสงค์การจัดประชุมผู้ปกครองเน้นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้ปกครอง สร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน และการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง
 3. กำหนดขั้นตอนการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคย แจ้งจุดประสงค์การประชุมและดำเนินการจัดกิจกรรมการประชุมแบบมีส่วนร่วม
 4. ดำเนินการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนด้วยบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเอง ผู้ปกครองมีส่วนร่วม พูดคุยถึงพฤติกรรมของนักเรียนในด้านดีในภาพรวม ปรึกษาปัญหาเฉพาะของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และร่วมกันสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง
 5. บันทึกผลการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ด้านความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นในการร่วมพัฒนาป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน การให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนและข้อเสนอแนะอื่นๆ
 6. ประเมินผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนในด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการประชุมและข้อเสนอแนะการจัดประชุมครั้งต่อไป หากมีความพึงพอใจน้อย ให้มีการนำผลการเสนอแนะไปปรับปรุงการจัดประชุมในครั้งต่อไป
 7. สรุปรายงานผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนากิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนภาคปีการศึกษาต่อไป

สรุป

การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มคัดกรอง มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านต่าง ๆ และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนคาดหวังต่อไป กิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ 1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) 2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) 3) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) การพัฒนาความสามารถพิเศษ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 4.1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 4.1

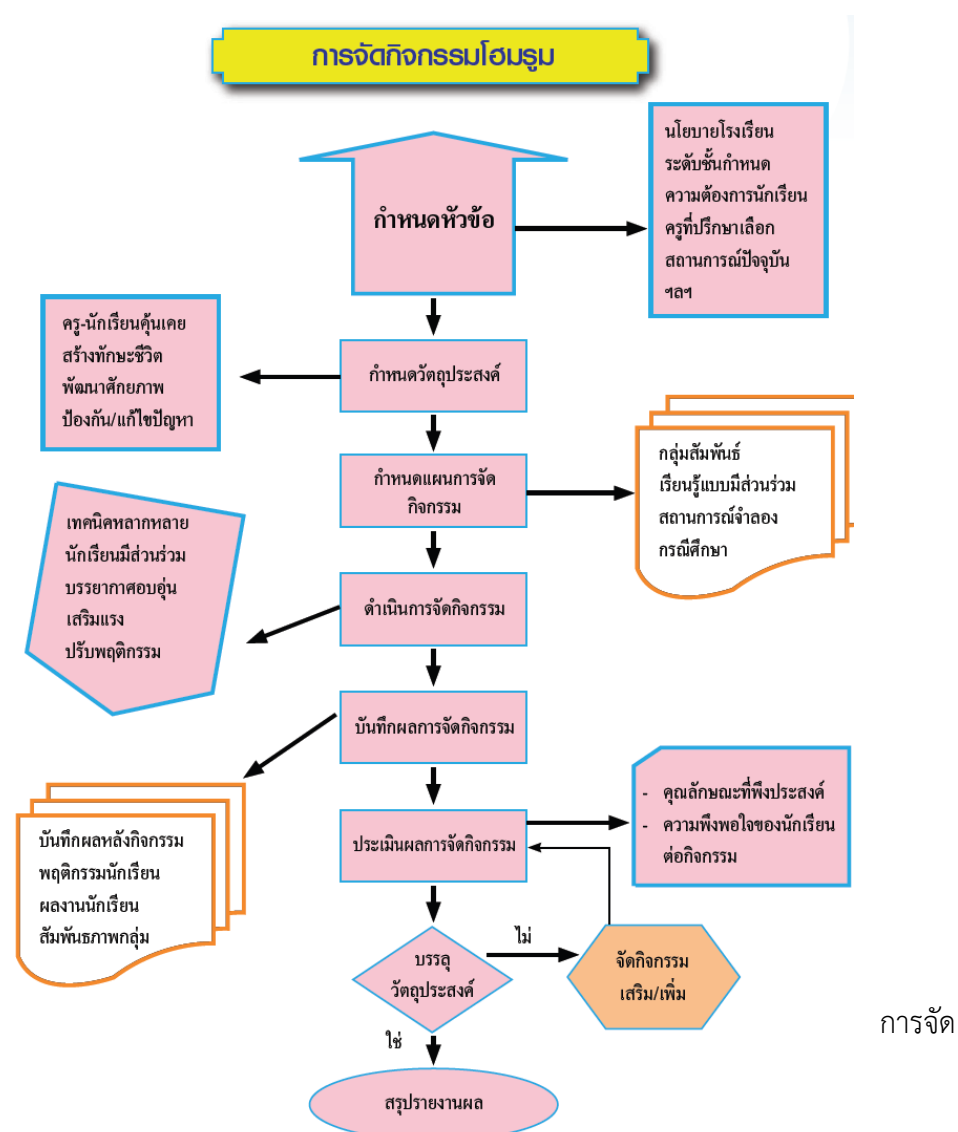
ตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

เรื่องที่ 3.2 แนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูม

กิจกรรมโฮมรูม เป็นกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตให้แก่ นักเรียน เป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเป็นสุข มีคุณค่า และประสบผลสำเร็จตามศักยภาพ รวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งทำให้ครูที่ปรึกษามีโอกาสคุ้นเคยและรู้จักนักเรียนใน ความดูแลมากขึ้น ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน

ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

การจัดกิจกรรมโฮมรูม มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมโฮมรูม เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและฝึกทักษะต่าง ๆ มากกว่าการบรรยาย การออกคำสั่ง หรือชี้ให้กลัว โดยจัดให้ครอบคลุมสาระใน 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านการเรียนรู้และอาชีพ
- 2) ด้านการปรับตัว
- 3) ด้านเพศและการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายที่มีผลกระทบต่อจิตใจ
- 4) ด้านยาเสพติด
- 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

กิจกรรมโฮมรูม โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) กิจกรรมโฮมรูมระยะสั้น ใช้เวลา 15 - 20 นาที
- 2) กิจกรรมโฮมรูมระยะยาว ใช้เวลา 50 - 60 นาที

ทั้งนี้ การใช้โฮมรูปสั้นหรือโฮมรูมยาวขึ้นกับปัญหา ความต้องการ นโยบาย วัตถุประสงค์ และความพร้อมของโรงเรียน

ได้อะไรจากกิจกรรมโฮมรูม	
นักเรียน	ครู
1.รู้จักตนเองมากขึ้น 2.ค้นหา/ค้นพบศักยภาพในตนเอง 3.รักและเห็นคุณค่าในตนเอง 4.มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง 5.รู้เท่าทันและปรับตัวได้ 6.ฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ฯลฯ	1.รู้จักนักเรียนมากขึ้น 2.มีโอกาสดำเนินการพูดคุย สัมภาษณ์ หรือให้คำปรึกษานักเรียน 3.ทราบความต้องการและปัญหาของนักเรียน 4.จัดกิจกรรมป้องกันแก้ไขและพัฒนา นักเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 5.มีทักษะในการให้คำปรึกษา ฯลฯ

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมโฮมรูม

ชื่อกิจกรรม **Web ช่วยเรียน**

วัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้นักเรียนทราบ Website ที่มีฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่หลากหลาย

วิธีการดำเนินกิจกรรม

วิธีดำเนินกิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
1. ครูบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแล้วสุ่มถามนักเรียน 5-6 คน ว่ารู้จัก Website ไດบ้างที่สามารถค้นหาข้อมูลด้านการเรียนวิชาต่างๆ ได้ 2. แบ่งกลุ่มนักเรียน 3-4 คน ให้แต่ละกลุ่มเสนอชื่อ Website ที่นักเรียนใช้ค้นหาข้อมูลให้มากที่สุด และบอกถึงลักษณะของข้อมูลด้านการเรียนที่มีใน Website นั้นๆ 3. นักเรียนนำเสนอ 2-3 กลุ่ม และให้กลุ่มอื่นๆ เสนอข้อมูลเพิ่มเติมและร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ที่ได้ 4. นักเรียนรวบรวมรายชื่อ Website และลักษณะข้อมูลที่สามารถสืบค้นได้ จัดทำเป็นคู่มือสำหรับการสืบค้นหาข้อมูลของนักเรียนประจำห้องเรียน	- กระดาษบันทึกข้อมูล - คู่มือ Website ช่วยเรียน

สรุปแนวคิดที่ได้จากกิจกรรม

นักเรียนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสืบค้นแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เป็นการเปิดโลกการศึกษาของนักเรียนให้กว้างไกล

การประเมินผล

1. นักเรียนสามารถบอกชื่อ Website ที่มีฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่หลากหลาย
2. มีคู่มือ Web ช่วยเรียนประจำชั้นเรียนที่นักเรียนสามารถใช้เป็นแนวทางการสืบค้นข้อมูลในกรณีไม่ทราบแหล่งข้อมูล

สรุป

แนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูม เป็นกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตให้นักเรียน เป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเป็นสุข มีคุณค่า และประสบผลสำเร็จตามศักยภาพ การจัดกิจกรรมโฮมรูม เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มากกว่าการบรรยาย หรือออกคำสั่ง

ตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

เรื่องที่ 3.3 แนวทางการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (CLASSROOM MEETING)

การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างสัมพันธภาพที่ดีของครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง เป็นการสร้างเจตคติที่ดีให้กับผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมและเอื้ออำนวยให้ผู้ปกครองได้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองเห็นพฤติกรรมของบุตรหลานทั้งในด้านบวกและด้านลบสอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น และยังทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน เกิดเป็นเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนที่เข้มแข็ง รู้จักการดูแลช่วยเหลือตนเองและช่วยให้บุตรหลานพ้นภัยอันตราย

การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ควรจัดภาคเรียนละอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยใช้เวลาประมาณ ครั้งละ 1 – 3 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

- 1) ผู้ปกครองตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานและเป็นที่พึ่งของบุตรหลาน
- 2) ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในเทคนิควิธีการเลี้ยงดูบุตรหลานในสังคมยุคใหม่
- 3) ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีต่อบุตรหลาน มองในส่วนที่ดีของบุตรหลาน สำหรับส่วนที่บกพร่องก็ยินดีร่วมมือปรับปรุงแก้ไข
- 4) ผู้ปกครองมีทักษะในการสื่อสารกับบุตรหลาน รู้จักรับฟังบุตรหลานเพื่อสัมพันธภาพอันอบอุ่นของครอบครัว
- 5) ผู้ปกครองยินดีร่วมมือกับโรงเรียนในการวางแผนทางอนาคตของบุตรหลาน
- 6) ผู้ปกครองร่วมมือร่วมใจกันสร้างเครือข่ายผู้ปกครองที่เข้มแข็งเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน และระหว่างบ้านกับโรงเรียน

แนวทางการดำเนินการ

1. เตรียมการ

ครูที่ปรึกษาควรมีการเตรียมการต่าง ๆ ดังนี้ เพื่อให้เกิดความพร้อมก่อนการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์การจัดประชุมแต่ละครั้ง
- 2) กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมที่จะดำเนินการในระหว่างประชุม
- 3) จัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อ และเอกสารที่ใช้
- 4) จัดเตรียมความพร้อมของสถานที่

2. การจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนแต่ละครั้ง มีกิจกรรมที่เป็นกระบวนการ โดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้รับผิดชอบดังนี้ คือ

- 1) สร้างความคุ้นเคยระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครอง และระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเอง
- 2) บอกวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมผู้ปกครอง
- 3) พูดถึงภาพรวมของนักเรียนในด้านดี ความประทับใจทั้งด้านการเรียน ความประพฤติ ความมีน้ำใจ และอื่น ๆ
- 4) ดำเนินกิจกรรมที่โรงเรียนหรือครูที่ปรึกษากำหนด เพื่อส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกัน
- 5) หากผู้ปกครองมีความพร้อมในการนำกิจกรรม ก็ให้ผู้ปกครองเป็นผู้ดำเนินการ โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเอื้อให้การประชุมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- 6) ประเมินผลการจัดกิจกรรมสรุปและบันทึกหลักฐานการประชุม

ข้อเสนอแนะในการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

ในการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนมีข้อเสนอแนะใน 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. นิยมจัดในวันประชุมผู้ปกครองของโรงเรียน ภายหลังจากที่ผู้ปกครองได้พบผู้บริหาร โรงเรียนในห้องประชุมใหญ่แล้ว
2. จัดแสดงผลงานนักเรียนแต่ละระดับชั้นให้ผู้ปกครองชมในห้องประชุมใหญ่
3. จัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียนในสถานที่ที่ผู้ปกครองลงทะเบียน
4. จัดกิจกรรมบริการผู้ปกครองฟรี เช่น การวัดสมรรถภาพทางกาย การตรวจวัดสายตา-ตรวจสุขภาพ การตรวจสอบความเครียด

2. ข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

- ครูที่ปรึกษาควรใช้ภาษาและท่าทางที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดประชุม
- ใช้ภาษาเชิงบวก สร้างสรรค์ ด้วยบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร
- สื่อสารให้ผู้ปกครองเข้าใจบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาการดูแล เอาใจใส่นักเรียนด้วยความรักและห่วงใย
- สื่อสารให้ผู้ปกครองร่วมมือในการดูแลบุตรหลาน ด้วยการเป็นที่ปรึกษาของบุตรหลานได้ทุกเรื่อง และแม้ว่าบุตรหลานจะทำผิดก็ควรให้อภัย ให้โอกาส โดยใช้ความอ่อนโยนในการแก้ปัญหา
- มีท่าทางให้เกียรติ เป็นมิตร และจริงใจกับผู้ปกครอง โดยระมัดระวังคำพูดที่ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกอับอาย บกพร่อง ถูกประจาน หรือรู้สึกต่อต้านครู ไม่ว่าจะโดยตรงทางตรงหรือทางอ้อม

** ครูที่ปรึกษาอาจพบปะผู้ปกครองเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้อีกในช่วงเวลาอื่น ๆ
โดยการนัดหมายตามความจำเป็น **

ตัวอย่างแบบบันทึกการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

ครั้งที่.....สถานที่ประชุม.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

1. จำนวนผู้ปกครองทั้งหมด.....คน มาประชุมจำนวน.....คน
ไม่มาจำนวน.....คน จำนวนผู้ปกครองที่มาคิดเป็นร้อยละ.....

2. หัวข้อสำคัญของการประชุมได้แก่

.....
.....
.....

3. ข้อเสนอจากการประชุม

.....
.....
.....

4. บรรยากาศการประชุม และข้อสังเกต

4.1 ความร่วมมือในการเสนอความคิดเห็น

.....
.....
.....

4.2 การให้ข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์

.....
.....
.....

4.3 การให้การสนับสนุน

.....
.....
.....

4.3 อื่นๆ

.....
.....
.....

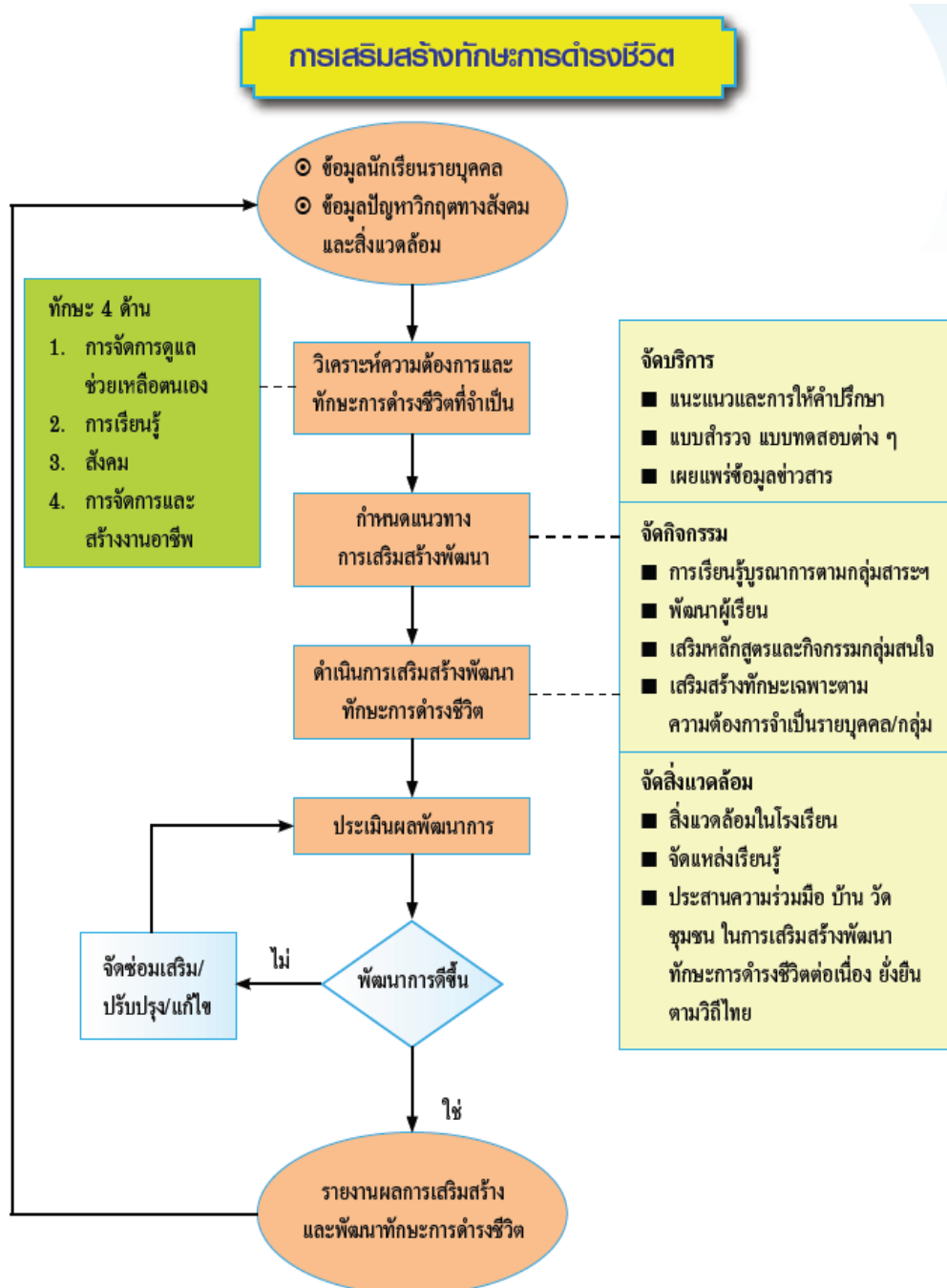
สรุป

การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนนั้น เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดและสร้างสัมพันธภาพที่ดีของครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง เป็นการสร้างเจตคติที่ดีให้กับผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมและเฝ้าอำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครองได้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองเห็นพฤติกรรมของบุตรหลานทั้งในด้านบวกและด้านลบสอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น และยังทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน เกิดเป็นเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนที่เข้มแข็ง รู้จักการดูแลช่วยเหลือตนเอง และช่วยให้บุตรหลานพ้นภัยอันตราย

ตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

เรื่องที่ 3.4 แนวทางการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

การเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต ต้องสอดคล้องกับทักษะทั้ง 4 ด้าน 1) ด้านการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้านสังคม และ 4) การจัดการสร้างงานอาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

แนวทางการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

ทักษะที่ต้องการจำเป็น	แนวทาง/วิธีการ/กิจกรรม
ด้านที่ 1 ด้านการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง - ทักษะการรู้จักตนเอง - ทักษะการคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหา	1. บริการแบบสำรวจและแบบทดสอบเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง จัดบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษา บริการสื่อ ส่งเสริม พัฒนาการรู้จักตนเอง 2. กิจกรรมกลุ่มสนใจ การแสดงออกด้านศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี และกีฬา การเสริมสร้างสุขนิสัยที่ดีเพื่อการดูแลสุขภาพกาย-ใจ ฝึกการแสดงออกทางอารมณ์และการควบคุมอารมณ์ที่เหมาะสม ฝึกทักษะการคิดบวก ฝึกทักษะการรับรู้ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) ฝึกการรับรู้และการรู้สึกซาบซึ้งในศิลปะ วรรณคดี ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ฝึกการคิด การตัดสินใจและแก้ปัญหา 3. จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงามเป็นระเบียบ ปลอดภัย เป็นแบบอย่าง การสร้างเสริมสวัสดิภาพ ความปลอดภัย และสุขนิสัยที่ดี เอื้อต่อการรับรู้ซาบซึ้งในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตกแต่งสถานที่ แหล่งเรียนรู้ที่มีส่วนเชื่อมโยงถึงวัฒนธรรม ศิลปะ วรรณกรรม ความเป็นอยู่อย่างไทย จัดโอกาสและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกด้านความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของตนเอง ได้แสดงความคิด ความรู้สึกในเรื่องราวและข่าวคราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และในบทเรียน

ทักษะที่ต้องการจำเป็น	แนวทาง/วิธีการ/กิจกรรม
ด้านที่ 2 ด้านการเรียนรู้ - ทักษะการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้	1. บริการข้อมูล ข้อเสนอแนะ การให้คำปรึกษา และสื่อในการสนับสนุนการเรียนรู้ แสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ 2. จัดกิจกรรมแข่งขันทักษะการสืบค้นข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ การเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน การอ่านและวิเคราะห์ข่าวรายวัน ให้มีการนำเสนอผลงานอันเกิดจากการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน จัดประกวดผลงานการออกแบบ คิดค้น สร้างชิ้นงานจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน และประกวดการเล่า การเขียน จากการฟัง การอ่าน การสืบค้น แสวงหา หรือประสบการณ์จริง 3. จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด สวยงามปลอดภัย อบอุ่น จัดสถานที่ เวที ลาน บริเวณต่าง ๆ ที่ท้าทาย มีบรรยากาศเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความสามารถ และผลงานและประสบการณ์ของนักเรียนจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน จัดสถานการณ์ท้าทายการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การค้นคว้า แสวงหาคำตอบ การสร้างสรรค์ผลงานจากการเรียนรู้ในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง 4. กำหนดข้อตกลงและแนวปฏิบัติร่วมกันในการยึดมั่นเสรีภาพและเกียรติภูมิของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่น ในการจัดบรรยากาศความร่วมมือในการแสดงออก ทำที่ และพฤติกรรมเชิงบวกต่อเพื่อนมนุษย์ จัดบรรยากาศการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ให้โอกาสและสนับสนุนการแสดงออกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ การบริหารจัดการในโรงเรียน และการเมืองทุกระดับ

ทักษะที่ต้องการจำเป็น	แนวทาง/วิธีการ/กิจกรรม
ด้านที่ 3 ด้านสังคม - ทักษะการปรับตัว - ทักษะการสื่อสารและ สร้างสัมพันธ์ภาพ	- จัดบริการข่าวสาร บทความ และประชาสัมพันธ์ ตัวแบบหรือบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับในสังคมด้านต่าง ๆ ยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียนหรือบุคคลในชุมชนที่มีจิตสำนึกสาธารณะ มีพฤติกรรมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บริการข้อมูล ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ การปรับตัวในสังคมแบบสำรวจและแบบทดสอบด้านบุคลิกภาพและการปรับตัว และการให้คำปรึกษา - จัดกิจกรรมฝึกทักษะการสื่อสารทางภาษาพูด ภาษากาย ภาษาเขียน และสัญลักษณ์ต่าง ๆ กิจกรรมจำลองทางสังคมและบทบาทสมมุติ การฝึกทักษะการตอบรับ ปฏิเสธ การเจรจาต่อรอง การชักจูง การเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน ครอบครัว และสังคม
ด้านที่ 4 ด้านการจัดการและสร้างงานอาชีพ - ทักษะการวางแผนและการจัดการ - ทักษะการทำงานเป็นทีม	- บริการข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การแนะแนว และการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ บริการแบบสำรวจความสนใจในอาชีพและบริการจัดหาแหล่งฝึกปฏิบัติงาน - จัดกิจกรรมสร้างเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสมในการเลือกแนวทางประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง ฝึกประสบการณ์ปฏิบัติงานอาชีพทั้งในโรงเรียนและสถานประกอบการ ฝึกปฏิบัติงานประกอบการ อาชีพอิสระ เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน การทำงานเป็นทีม กิจกรรมสำรวจความสนใจในอาชีพ กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจ และฝึกการวิเคราะห์และเลือกตัดสินใจเลือกแนวทางการประกอบอาชีพ - จัดสถานที่สำหรับการฝึกปฏิบัติงาน เช่น สหกรณ์โรงเรียน ธนาคาร ตลาดนัด ฯลฯ ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานอย่างมีความสุขด้วยการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สรุป

แนวทางการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต โดยพิจารณาทักษะที่ต้องการ 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง, ด้านการเรียนรู้, ด้านสังคม และการจัดการสร้างงานอาชีพ และนำมาวิเคราะห์ความต้องการและทักษะ กำหนดแนวทางการเสริมสร้างพัฒนาโดยการจัดบริการ จัดกิจกรรม จัดสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนการดำเนินการ และประเมินผลพัฒนาการและรายการผลการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิต

ตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

เรื่องที่ 3.5 แนวทางการพัฒนาพหุปัญญา

พหุปัญญา เป็นความสามารถทางปัญญาของมนุษย์ที่แสดงออกมาในลักษณะที่เป็นความสามารถการคิดแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงาน หรือองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพ มีคุณค่าต่อตนเองและเป็นที่ยอมรับของสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาพหุปัญญา เพื่อค้นหาศักยภาพของนักเรียนในด้าน ๆ และเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาปัญญาทุกด้านของนักเรียน

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Development)

การค้นหาและพัฒนาพหุปัญญา

สติปัญญาของมนุษย์ไม่ได้มีขอบเขตจำกัดอยู่เพียงแต่เชาว์ปัญญา (IQ) แต่มีด้วยกัน 8 ด้าน คือ 1) ด้านดนตรี 2) ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว 3) ด้านตรรกะคณิตศาสตร์ 4) ด้านภาษา 5) ด้านมิติ 6) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 7) ด้านการเข้าใจตนเอง 8) ด้านธรรมชาติแวดล้อม

บุคคลแต่ละคนมีปัญญาครบทั้ง 8 ด้าน แต่จะมีมากน้อยไม่เท่ากันและคนส่วนใหญ่จะมีปัญหาในระดับสูงเพียงหนึ่งหรือสองด้าน ส่วนด้านอื่นอาจไม่สูงนัก เราจะทราบขั้นสูงสุดของปัญญาแต่ละด้านจากผลงานของบุคคลนั้น และความถนัดของปัญญาแต่ละด้านมีช่วงพัฒนาที่แตกต่างกัน ปัญหาด้านต่าง ๆ ทำงานสัมพันธ์ร่วมกันและมีลักษณะที่ซับซ้อน และบุคคลทุกคนสามารถพัฒนาความฉลาดแต่ละด้านให้สูงขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการประเมินพหุปัญญา

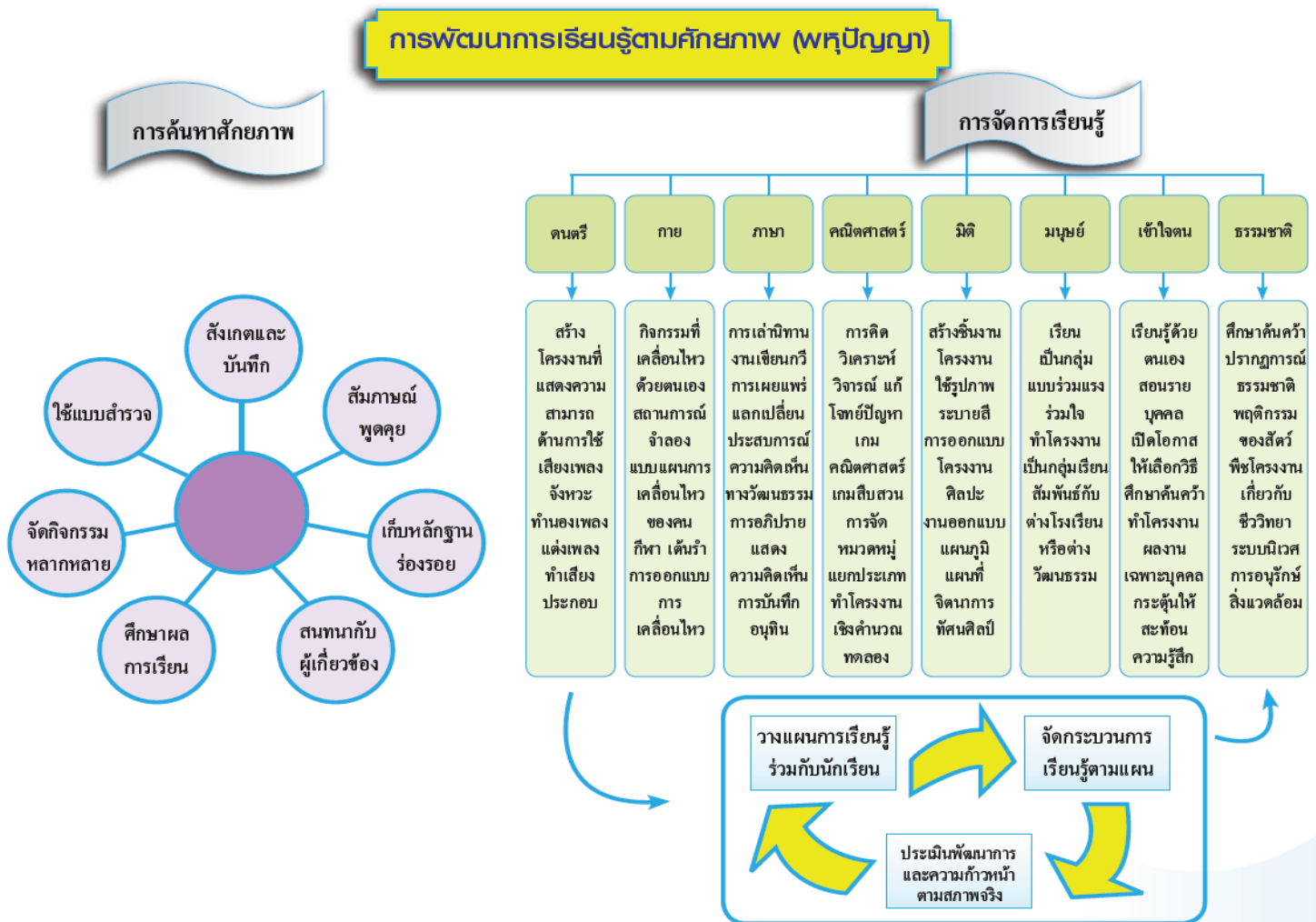
1. เพื่อค้นหาศักยภาพของนักเรียน
2. เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาปัญญาทุกด้านของนักเรียน

แนวทางการค้นหาศักยภาพด้านสติปัญญาของนักเรียน

1. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่นักเรียนชอบทำหรือพฤติกรรมที่เด่น ๆ ของเขา
2. พิจารณาผลงานของนักเรียน
3. สัมภาษณ์พูดคุยกับนักเรียนถึงความชอบและความถนัด
4. จัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกและค้นหาความสามารถของตนเอง
5. สนทนากับครูผู้สอนคนอื่น ๆ และผู้ปกครองเพื่อจะได้ข้อมูลของนักเรียนที่ชัดเจนขึ้น
6. พิจารณาผลการเรียนของนักเรียนในกลุ่มสาระหรือรายวิชาต่าง ๆ
7. ใช้แบบประเมินเพื่อค้นหาพหุปัญญาของนักเรียน

การพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ (พหุปัญญา)

การพัฒนาผู้เรียนด้วยทฤษฎีพหุปัญญาเป็นวิธีทางที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล ซึ่งสามารถพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ (พหุปัญญา) ได้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แนวทางการนำผลการประเมินพหุปัญญาไปใช้ในการส่งเสริมศักยภาพด้านต่างๆ ของนักเรียน

ปัญหา/ความถนัด	แนวทางจัดกิจกรรม
ด้านดนตรี	- ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้า สร้างชิ้นงาน หรือโครงการที่แสดงความสามารถ ด้านการใช้เสียงเพลง จังหวะ ทำนองเพลง การแต่งเพลง ทำเสียงประกอบ
ด้านกาย-การเคลื่อนไหว	- จัดกิจกรรมหรือเกมที่ส่งเสริมให้มีการเคลื่อนไหว เช่น กีฬา เดินรำ นาฏศิลป์ การแสดงบทบาทสมมติ การปฏิบัติจริง การสร้างชิ้นงาน ผลงาน โครงการที่แสดงการเคลื่อนไหวหรือออกแบบเกมง่าย ๆ
ด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์	- จัดกิจกรรมหรือเกมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ แก้อักเสบปัญหา การทดลองในสถานการณ์จำลอง หรือการทำโครงการเกี่ยวกับตรรกะ การคิดคำนวณในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
ด้านภาษา	- จัดกิจกรรม โครงการที่ส่งเสริมการใช้ภาษา เช่น การอภิปราย โต้เถียง การเขียน คำขวัญ เรียงความ บทกวี การจัดทำหนังสือวารสาร เกมด้านภาษา สารานุกรม การใช้ห้องสมุด ฯลฯ
ด้านมิติ	- ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้า ทำโครงการ สร้างชิ้นงาน การออกแบบ แผนภูมิ แผนที่ จินตนาการ แสดงทัศนศิลป์ รูปภาพพระบายศรี
ด้านมนุษยสัมพันธ์	- ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม การทำโครงการ เป็นกลุ่ม
ด้านเข้าใจตนเอง	- ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล เช่น การให้นักเรียน ทำโครงการ เปิดโอกาสให้เลือกวิธีการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ทำผลงานเฉพาะบุคคล
ด้านธรรมชาติแวดล้อม	- ส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า ทำกิจกรรม หรือโครงการเกี่ยวกับธรรมชาติ พฤติกรรมของสัตว์และพืช ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ ชีววิทยา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สรุป

แนวทางการพัฒนาพหุปัญญา เพื่อค้นหาศักยภาพของนักเรียนในด้าน ๆ และเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาปัญญาทุกด้านของนักเรียน โดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่นักเรียนชอบ พิจารณาจากผลงาน การพูดคุย การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การสนทนากับครูผู้สอนท่านอื่น ๆ และผู้ปกครองเพื่อจะได้ข้อมูลของนักเรียนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และพิจารณาจากผลการเรียนของนักเรียนในกลุ่มสาระหรือรายวิชาต่าง ๆ แล้วใช้แบบประเมินเพื่อค้นหาพหุปัญญาของนักเรียน

ตอนที่ 4 การป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษา

เรื่องที่ 4.1 ความสำคัญของการป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษา

ความสำคัญของการป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือ

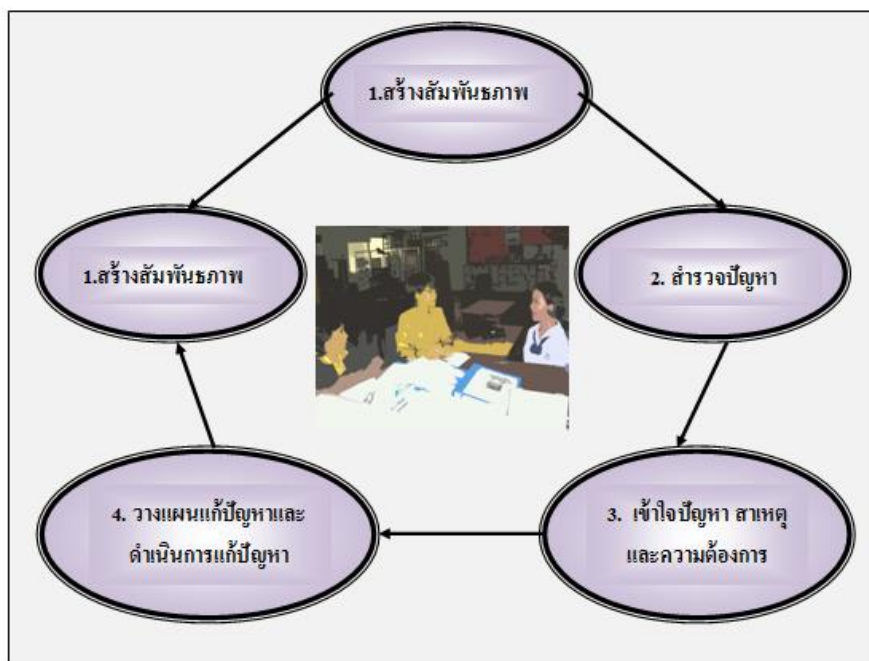
ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความสนใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสนใจใส่ใจอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปะละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกันและไขปัญหาของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโต เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การป้องกันและการแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษา จำเป็นต้องดำเนินการอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

การให้คำปรึกษา

การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถรู้จัก เข้าใจและยอมรับตนเอง จนเกิดความกระจำในปัญหาของตนเอง สามารถวางแผนและหาแนวทางตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ในการให้คำปรึกษาจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาได้ ให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ดังนี้

สรุป

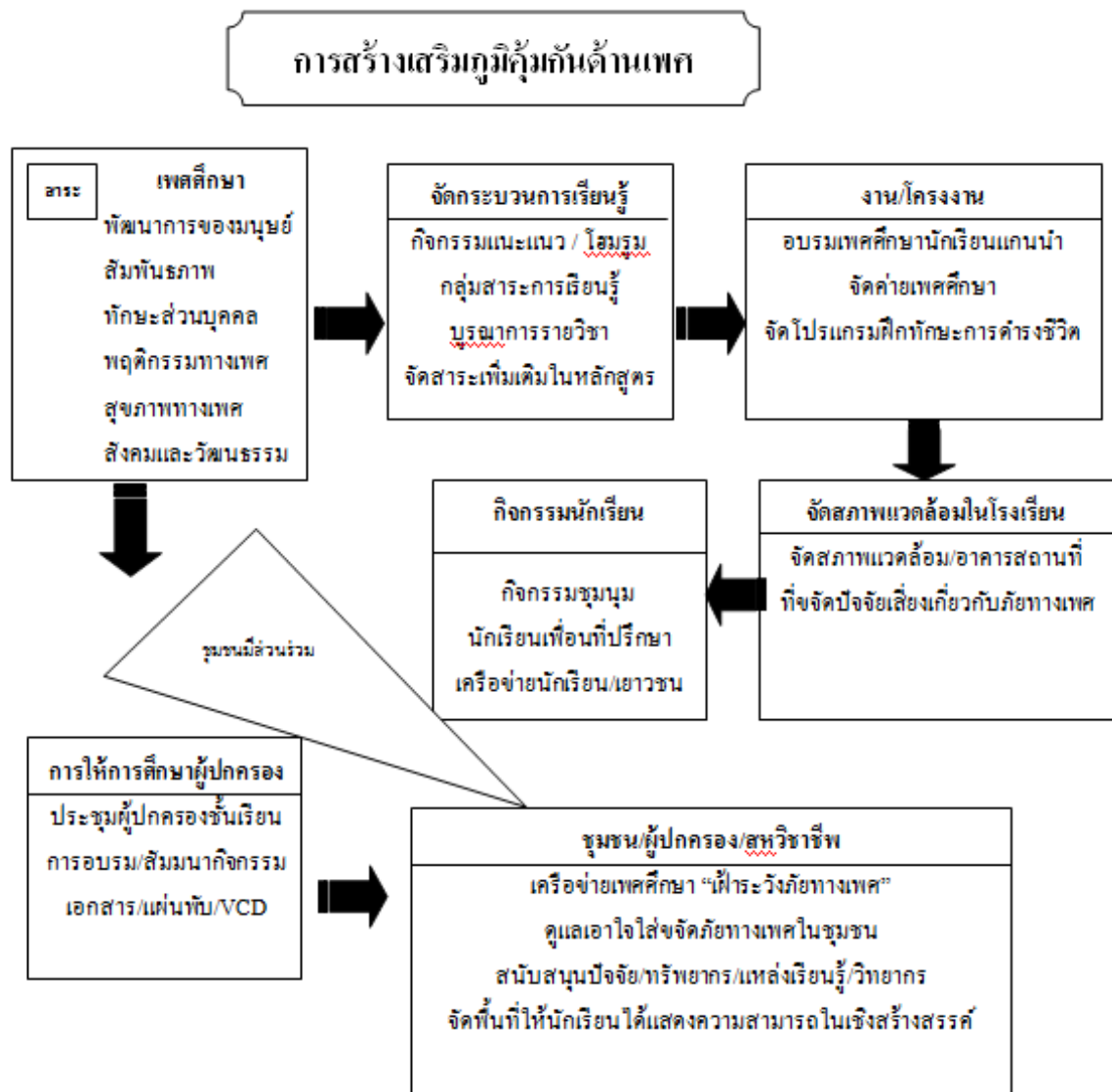
ความสำคัญของการป้องกันแก้ไขและช่วยเหลือ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความสนใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งป้องกัน และการแก้ไขปัญหา เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถรู้จัก เข้าใจและยอมรับตนเองจนเกิดความกระจ่างในปัญหาของตนเอง สามารถวางแผนและหาแนวทางตัดสินใจ แก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ในการให้คำปรึกษาจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาได้ให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนในการให้คำปรึกษา 1) สร้างสัมพันธภาพ 2) สำรวจปัญหา 3) เข้าใจปัญหา สาเหตุ และความต้องการ 4) วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา

ตอนที่ 4 การป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ และการให้คำปรึกษา

เรื่องที่ 4.2 แนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

แนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนควรทราบถึงปัญหา และวิธีการดำเนินการแก้ไข และวางแผนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้น ขอยกตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

การช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกละเมิดทางกาย

อาการบ่งชี้

- มีรอยบาดแผล
- ท่าที่หวาดกลัว

อาการบ่งชี้ ต้องรีบช่วยเหลือ

- ตกใจง่าย โกรธง่าย
- กล่าวหาผู้อื่น
- ก้าวร้าว
- ซึมเศร้า

วิเคราะห์ข้อมูล

- ศึกษาข้อมูล ประวัติครอบครัว
- สอบถามเพื่อนนักเรียน ผู้ใกล้ชิด
- กระตุ้น เปิดโอกาสให้ระบายความในใจ

เยี่ยมบ้าน

ใช้

แนวทางการช่วยเหลือ

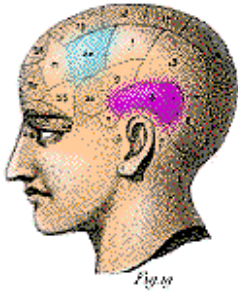
- ประชุมหารือกับผู้บริหาร
- ประสานงานพ่อแม่และผู้ปกครองในกรณีถูกละเมิดโดยผู้อื่น
- ประสานงานโรงพยาบาล ตำรวจ สังคมสงเคราะห์ มูลนิธิฯ
- แยกเด็กหรือยับยั้งการกระทำซ้ำกรณีถูกละเมิดโดยคนในบ้าน

ดำเนินการตามกฎหมาย พ.ร.บ.
คุ้มครองเด็กฯ และตามกฎหมายอาญา
ฯ เยียวยาฟื้นฟูจิตใจ ดูแลและ
คุ้มครองเด็กตามหลักสหวิทยาการ

แพทย์ นักจิตวิทยา
ให้การเยียวยาและ
ฟื้นฟูจิตใจ

ส่งต่อ

แนวทางดำเนินการแก้ปัญหาสารเสพติด

1. กลุ่มปลอดสารเสพติด ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

1. จัดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกัน
กิจกรรมแนะแนว
กิจกรรมโฮมรูม
2. จัดกิจกรรมเรียนรู้เชิงบูรณาการ
3. จัดกิจกรรมทางเลือกหลากหลาย
กิจกรรมชุมนุม/ชุมชน
กิจกรรมค่าย
4. ใช้กระบวนการกลุ่มเน้นทักษะการปฏิเสธ
5. รมรงค์/ปลูกจิตสำนึก
คำขวัญ-บทความ
ทัศนศึกษา ศึกษาดูงาน
สื่อสารมวลชน
6. สร้างปัจจัยบวก ลดปัจจัยลบ
7. จัดบรรยากาศอบอุ่นปลอดภัย
8. จัดระบบดูแลเฝ้าระวัง

Just Say No

2. กลุ่มเสี่ยงมีประสบการณ์ ใช้ยาแต่เลิกแล้ว มี-ไม่มี พฤติกรรมเบี่ยงเบน

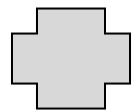
เฝ้าระวัง-ใกล้ชิด

- แนวทางเดียวกับกลุ่ม 1 จัดบรรยากาศให้ห่างสิ่งกระตุ้นให้ฟุ้ง
เลี้ยงดูดูแล ปฏิรูปการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ตรวจสอบสุขภาพ
ตรวจปัสสาวะ แนะนำให้คำปรึกษา ปรับพฤติกรรม

3. กลุ่มติดสารเสพติด ยังใช้ยาและเสพติดพฤติกรรม เบี่ยงเบนเห็นได้ชัด

ฟื้นฟู เยียวยา ให้กำลังใจ

1. แนวทางเดียวกับกลุ่ม 1 และ 2
2. สอดส่องดูแลเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด
3. ตรวจสอบสุขภาพ
4. บำบัดรักษา เช่น กลุ่มจิตสังคมบำบัด อาชีวบำบัด
5. ฟื้นฟู เช่น กิจกรรมทางเลือกหลากหลาย กระบวนการกลุ่มปรับพฤติกรรม กิจกรรม
ค่ายเฉพาะการฟื้นฟู
6. ให้กำลังใจเสริมแรงทางบวก
7. พักการเรียนในกรณีที่นักเรียนไม่พร้อมจะเรียน

4. กลุ่มน่าสงสัย เป็นผู้จำหน่าย

- เป็นผู้ติดยามาก่อนใช้จ่าย
ฟุ่มเฟือย ร่ำรวยผิดปกติ

บทบาท

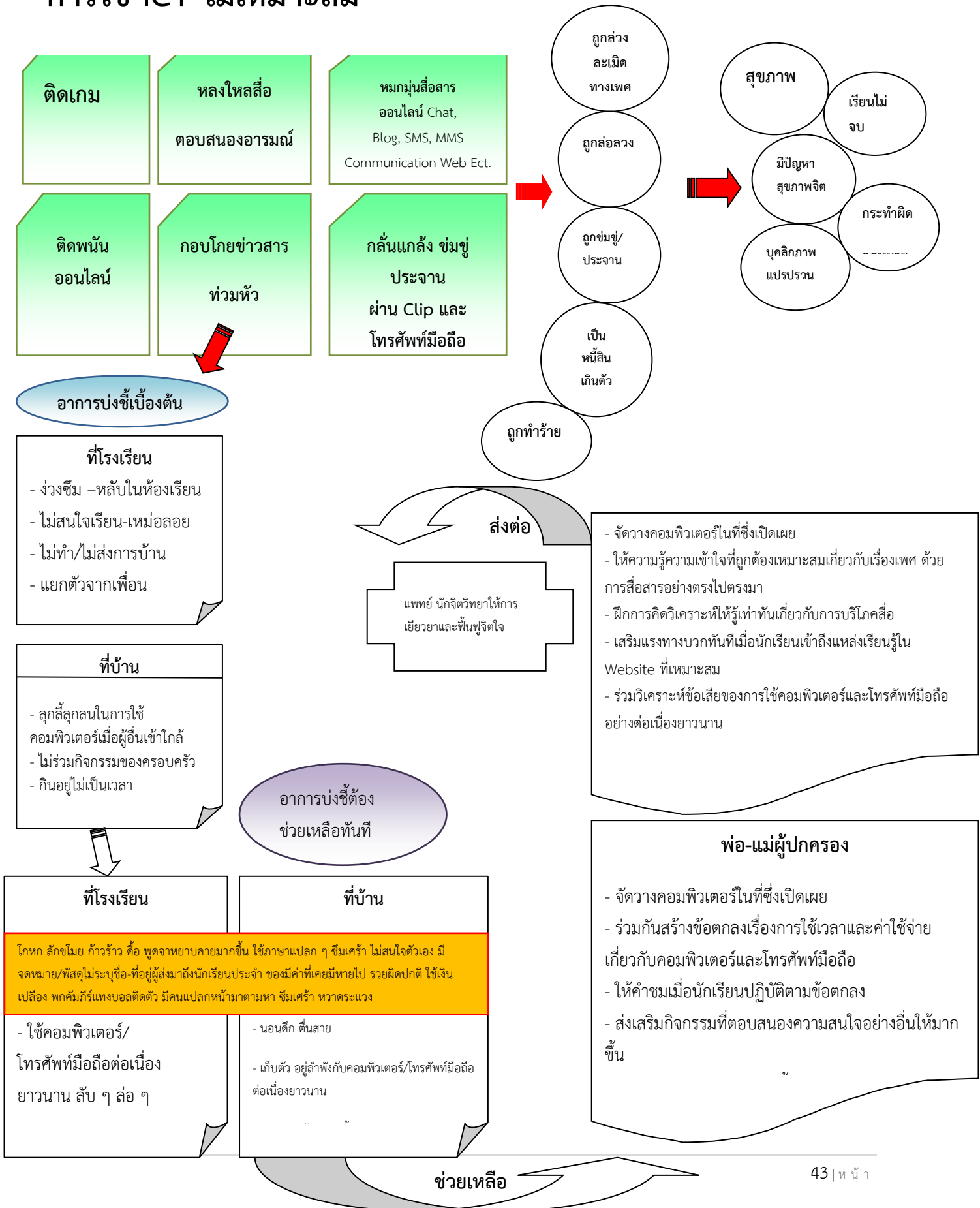
ครูใน

แนวทางเดียวกับกลุ่ม 1, 2 และ 3 เฝ้าระวังและติดตามอย่างใกล้ชิด ตักเตือน/
ทัณฑ์บน แจ้งผู้ปกครองให้จับตาดูแล สร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็ง เช่น ค่าย
ความดี ใช้มาตรการทางสังคม ใช้มาตรการทางกฎหมาย แจ้งตำรวจ ปปส.

เฝ้าระวัง - ติดตาม

การช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรม การใช้ ICT ไม่เหมาะสม

ปกป้องคุ้มครอง

สรุป

แนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากนักเรียนนั้น ครูควรทราบถึงปัญหา และวิธีการดำเนินการแก้ไข และวางแผนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้น โดยการให้ คำปรึกษา ประสานงานกับผู้ปกครอง เพื่อนร่วมชั้นเรียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกัน เพื่อสร้างบรรยากาศให้อบอุ่น ฟื้นฟู และให้กำลังใจเพื่อให้นักเรียนหลุดพ้นจาก ปัญหา และสามารถกลับมาใช้ชีวิตของตนเองอย่างปกติได้เช่นเดิม

ตอนที่ 5 การส่งต่อนักเรียน

เรื่องที่ 5.1 แนวทางดำเนินการในการส่งต่อนักเรียน

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการที่ผ่านมานี้อาจมีบางกรณีที่มีปัญหาดังกล่าวมีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทาง และรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหานี้เป็นบอบาบทนหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

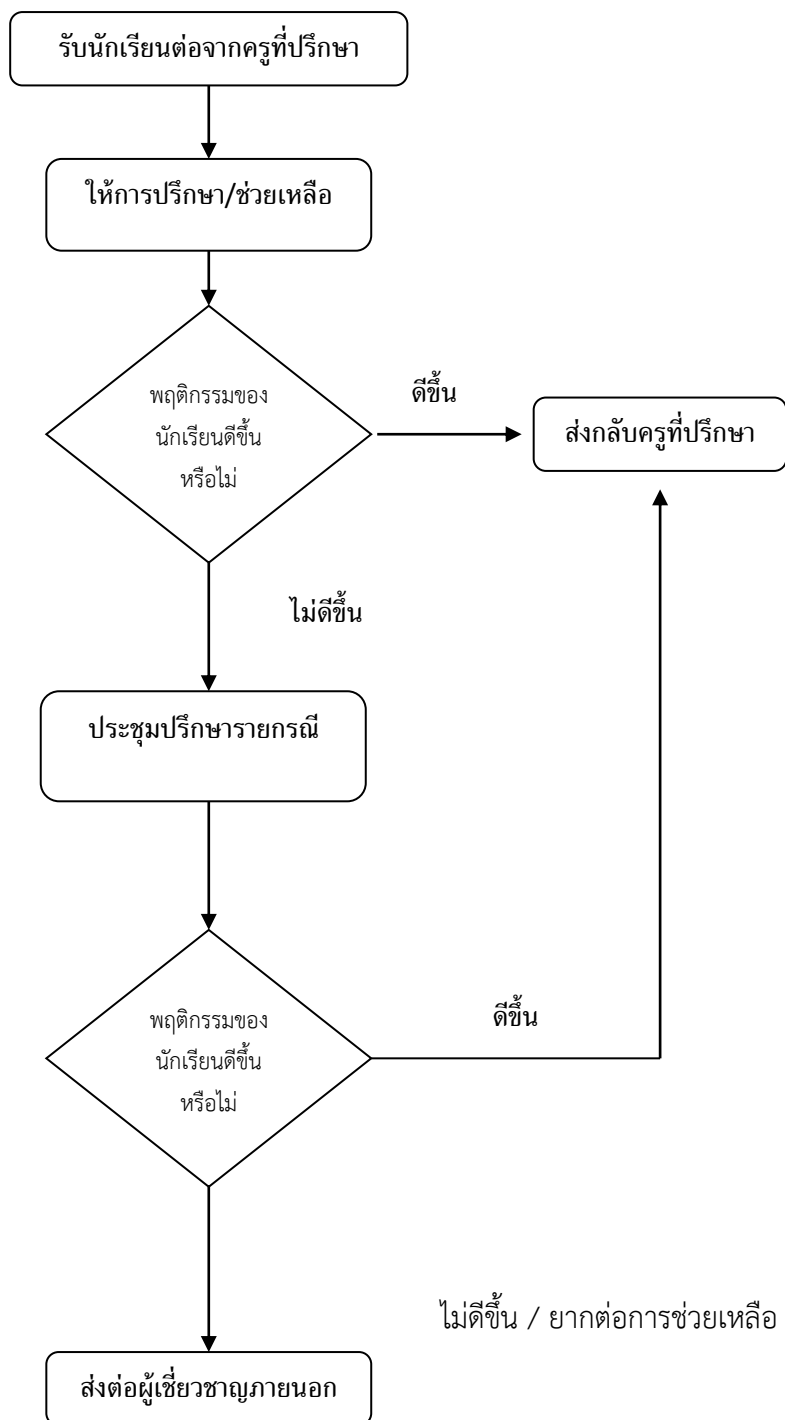
การส่งต่อนักเรียน

การส่งต่อ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชาหรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น
2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง หรือ เป็นปัญหาเฉพาะทางด้านความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นต้น ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน ในการดำเนินการหลังจากที่ครูที่ปรึกษา ส่งต่อครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองแล้วเพื่อเชื่อมโยงแนวดำเนินการในการส่งต่อภายนอก อธิบายได้ดังแผนภูมิแสดงกระบวนการดำเนินงานต่อไปนี้

แผนภูมิ

แสดงการเชื่อมโยงการส่งต่อนักเรียนสู่ครูแนะแนว/ฝ่ายปกครองและส่งต่อภายนอก

แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษา

การส่งนักเรียนไปพบครูอื่นๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูการศึกษาพิเศษ(ถ้ามี) เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้น มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้

เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้น มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้

- 1) นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
- 2) นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใดๆ เป็นต้น
- 3) ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด
- 4) ปัญหาของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น นักเรียนที่ครูคัดกรองเบื้องต้นค้นพบว่ามีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เข้าข่ายเด็กพิเศษ ครูควรศึกษากระบวนการให้ชัดเจนและให้ความสนใจติดตามเป็นพิเศษ

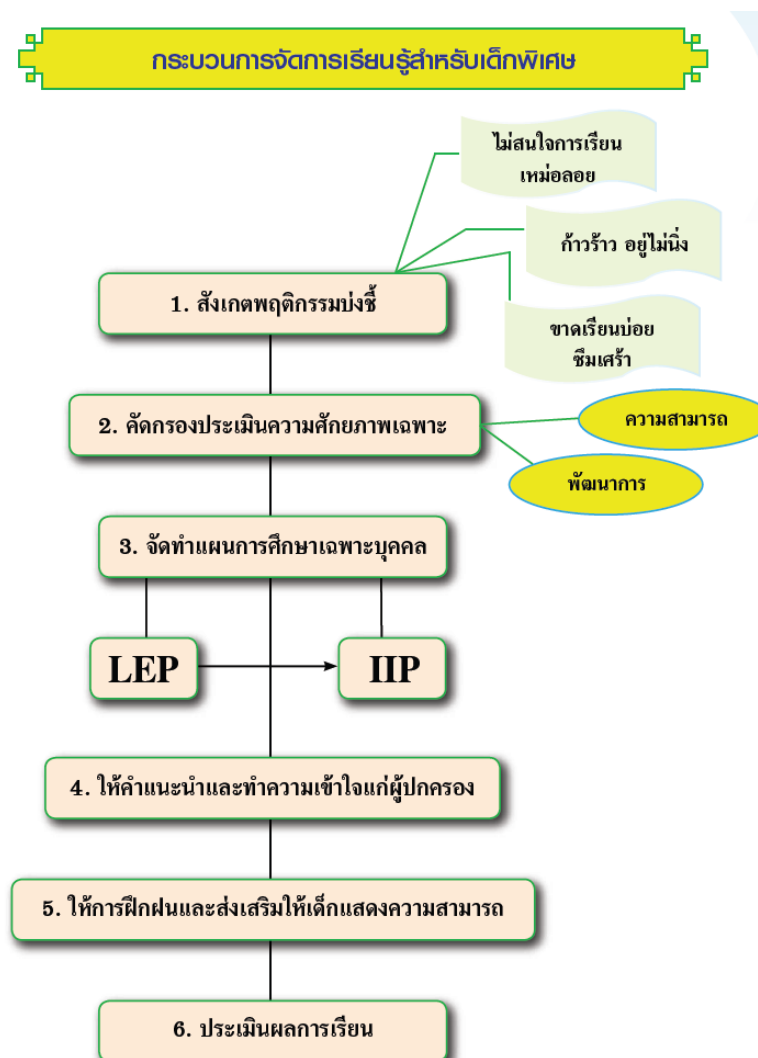
แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียนด้านพฤติกรรม

แนวทางการส่งต่อนักเรียน	จุดประสงค์
1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อน	- เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน
2. สรุปรายชื่อส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือ	- เพื่อให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน และการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาที่ผ่านมา ทำให้สะดวกในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการส่งต่อ และยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม	- เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่นๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น
4. ครูที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย	- รับรู้วัน เวลา สถานที่ที่พบบัน
5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	- เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียนและความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

กรณีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ หากในโรงเรียนมีบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ ครูที่ปรึกษาความร่วมมือกันเพื่อคัดกรองโดยละเอียดแล้ว ดำเนินการส่งต่อโดยด่วน เนื่องจากปัญหาพัฒนาการของเด็กกลุ่มนี้หากพบปัญหาเร็วก็สามารถส่งเสริมช่วยเหลือได้เร็วและทันช่วงที่ แต่ปัญหาสถานศึกษาทั่วไปมักขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญทางด้านนี้ เช่น ขาดครูแนะแนว และขาดครูการศึกษาพิเศษ กรณีนี้ ครูที่ปรึกษาไม่สามารถส่งต่อภายในได้ หากสถานศึกษาไม่ได้มอบหมายให้ มีผู้รับผิดชอบในด้านนี้โดยตรง จำเป็นต้องทำหน้าที่เชื่อมประสานกับเครือข่ายสหวิชาชีพภายนอกเอง ส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงพยาบาลแผนกเด็ก โรงพยาบาลจิตเวช สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับเด็กพิเศษ เป็นต้น

โดยมีกระบวนการที่ครูที่ปรึกษาควรทราบ มีดังนี้

กระบวนการและองค์ประกอบของการสอนเด็กพิเศษ

- ๐ เริ่มจากสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้ที่พบในชั้นเรียน เช่น ไม่สนใจในการเรียน อยู่ไม่นิ่ง เหม่อลอย ก้าวร้าว ขาดเรียนบ่อย เป็นต้น
- ๐ ทำการคัดกรองและประเมินความสามารถโดยใช้เครื่องมือเฉพาะทาง เพื่อให้ทราบถึงระดับความสามารถและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน
- ๐ มีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อพัฒนาการและความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน
- ๐ ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ต้องมีการวางแผนการสอนด้วยความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูผู้สอน ครูแนะแนว นักการศึกษาพิเศษ นักกิจกรรมบำบัดและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก
- ๐ เทคนิคการสอนเด็กพิเศษ ควรผสมผสานความเข้าใจด้านจิตวิทยาเด็กที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม ภาวะอาการ และความต้องการพิเศษของเด็ก ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนการสอนเด็กพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๐ หลังจากผ่านการประเมินจากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แล้ว จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นแผนการสอนรายบุคคล (IIP : Individual Implementation Program) ซึ่งเน้นวิธีการสอนและกระบวนการสอนอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนการสอนในเนื้อหาสาระของแต่ละรายวิชา
- ๐ ให้คำแนะนำและทำความเข้าใจแก่ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กว่าควรให้การส่งเสริมพัฒนาการแก่เด็กในด้านใดบ้าง เช่น ทักษะด้านการคิด ทักษะด้านวิชาการ ทักษะด้านการสื่อความหมาย และการใช้ภาษา เป็นต้น
- ๐ ให้การฝึกฝนและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่และถูกต้องเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์โดยมีการสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลอย่างมีเงื่อนไข มีการเสริมประสบการณ์พิเศษแก่เด็กเพื่อให้เด็กมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น รวมถึงความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข
- ๐ ทำการประเมินผลการเรียนไปพร้อม ๆ กันกับการปรับเปลี่ยนแผนการสอนหากพบข้อบกพร่องในการเรียนการสอน นอกจากนี้ ควรสนับสนุนให้เด็กสามารถเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมถึงการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความรู้และแสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

สรุป

แนวทางการส่งต่อนักเรียน การส่งต่อนักเรียน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก ครูผู้สอนควรดำเนินการช่วยเหลือ แต่ถ้าในกรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้น ครูควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้อง และรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไขได้

ใบงานที่ 1.1

ชื่อหลักสูตร TEPE-220 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ตอนที่ 1 หลักการและแนวคิดการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำสั่ง

จงอธิบายความหมาย ความสำคัญ กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
มาพอสังเขป

- ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ใบงานที่ 2.1

ชื่อหลักสูตร TEPE-220 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ตอนที่ 2 การส่งต่อและการประสานเครือข่าย

คำสั่ง

จงพิจารณาวิธีการหรือเครื่องมือและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการนำไปใช้งาน ที่ตรงตามความเป็นจริง ดังรายการต่อไปนี้

แบบตรวจสอบตนเองในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ชื่อวิธีการ/เครื่องมือ	ใช้ประจำ	เคยใช้	สนใจ	ยังไม่จำเป็น
1. ระเบียนสะสม				
2. ประวัตินักเรียนใหม่				
3. อัตชีวประวัติ				
4. แบบสอบถาม				
5. แบบทดสอบ				
6. แบบสำรวจตนเองด้านต่าง ๆ				
7. เยี่ยมบ้านนักเรียน				
8. สัมภาษณ์ผู้ปกครอง				
9. สัมภาษณ์เพื่อน				
10. สัมภาษณ์ครูผู้สอนคนอื่นๆ				
11. สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง				
12. ใช้กลวิธีสังคมมิติ				
13. ใช้แบบสอบถามใคร่อย				
14. สังเกตพฤติกรรมและบันทึกการสังเกต				
15. บันทึกสุขภาพ				
16. สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน				
17. บันทึกประจำวัน				
18. ประชุมปรึกษารายกรณี				
19. แฟ้มสะสมงาน				
20. การเขียนเรียงความ				
รวมคะแนน				

ระดับ	ใช้ประจำ	เคยใช้	สนใจ	ยังไม่จำเป็น	รวม
คะแนนที่ได้	3	2	1	0	
การแปลผล					
คะแนนรวม	0-15	16-30	31-45	46-60	
เกณฑ์ตัดสิน	ครูน่ารัก	ครูใจดี	ครูจริงใจ	ครูคุณภาพ	
กล่อง โต้ตอบ	คุณครูกล้า ยอมรับตัวเอง ลองใช้เครื่องมือ อื่น ๆ เพิ่มอีก นะคะ	คุณครูรู้จักเด็ก และรู้จัก เครื่องมือหลาย อย่าง ลอง ศึกษา/ใช้เพิ่ม อีกเพื่อเด็ก ๆ นะคะ	คุณครูใส่ใจ กับการใช้ เครื่องมือ หลายอย่าง ต้องเสียสละ มากขอให้ กำลังใจคะ	คุณครูมี อาชีพจริงๆ ครูน่าจะเป็น ครูแนะแนว นะคะ ขอชื่น ชมคะ	

ใบงานที่ 2.2

ชื่อหลักสูตร TEPE-220 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตอนที่ 2 การส่งต่อและการประสานเครือข่าย

เด็กชายนก(นามสมมติ) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ สอง รูปร่างสันทัด ได้มาตรฐาน น้ำหนักและส่วนสูงของเด็กไทย บุคลิกภาพร่าเริง ชอบพูดหยอกล้อกับครู พูดไม่ค่อยชัด ชอบเล่นกับเพื่อนสนิทต่างห้องและชอบเล่นเหมือนเด็ก หัวหน้าที่้องเล่าว่านกมักถูกเพื่อนผู้ชายในห้องรังแกหรือหยอกล้อแรงๆ เพราะไม่สู้คน เวลาเรียนทำท่าเหมือนตั้งใจเรียน แต่อ่านหนังสือไม่ค่อยได้ มีงานส่งครู แต่ส่วนใหญ่ลอกเพื่อนไม่สามารถเขียนบรรยายด้วยตัวเอง เมื่อถูกถามหรือให้อธิบายจะไม่สามารถตอบได้ แม้เรื่องส่วนตัวก็ตอบไม่ตรงกับที่คำถาม ครูลองให้อ่านหนังสือออกเสียงจะก้มหน้าและเงิบ ทราบข้อมูลจากครูคณิตศาสตร์ ว่า สามารถทำงานวิชาคณิตศาสตร์ที่เป็นสัญลักษณ์หรือไม่มีโจทย์ปัญหาวๆ ได้ เด็กชายนกมาโรงเรียนโดยรถประจำทาง ผู้ปกครองเอาใจใส่เป็นอย่างดี บิดาเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มารดาเป็นพนักงานบริษัทตำแหน่งงานระดับบริหาร มีบุตรสองคน คือ นกและน้องสาว ฐานะครอบครัวค่อนข้างดี บ้านหลังใหญ่ สะอาดเป็นระเบียบ มีแม่บ้านดูแลและมีกิจการบ้านเช่าด้วย บิดาได้นำชมผลงานการปลูกดอกไม้ของนกในมุมนวนหน้าบ้าน สวยงามเหมือนมีอาชีพ

จากการประสานกับครูแนะแนว ทราบข้อมูลว่า ได้ขออนุญาตส่งนกเข้าประเมินความสามารถพื้นฐาน กับหน่วยงานศูนย์การศึกษาพิเศษ พบข้อมูลจากแบบทดสอบทางสติปัญญามีผลต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย และให้นำแนะนำในเรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายบุคคล โดยให้พัฒนาด้านทักษะทางภาษาตามแนวทางเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ขณะนี้อยู่ระหว่างการส่งต่อไปยังแพทย์เด็กที่โรงพยาบาลศูนย์เครือข่ายเพื่อตรวจสอบโดยละเอียดถึงภาวะความบกพร่องทางสมอง ผู้ปกครองของนกยอมรับได้ถึงภาวะของลูก ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมและร่วมมือเป็นอย่างดีเพื่อช่วยให้ลูกพัฒนา

ครู สุภาวิไล นามเด่น

ผู้สอนประจำวิชาภาษาไทย ผู้บันทึก

คำชี้แจง จงวิเคราะห์ถึงวิธีการหรือเครื่องมือที่นำมาใช้ในการรู้จักนักเรียนของครูสุภาวิไล ดังปรากฏจากการสรุปผลกรณีศึกษาของนกว่ามีการดำเนินการอย่างไร โดยทำเครื่องหมาย ✓ เฉพาะช่องที่มีการปฏิบัติการ ตามรายการดังต่อไปนี้

ชื่อวิธีการ/เครื่องมือ	ครูดำเนินการเอง	ประสานผู้เกี่ยวข้อง
1. ระเบียบสะสม		
2. ประวัตินักเรียนใหม่		
3. อัดชีวประวัติ		
4. แบบสอบถาม		
5. แบบทดสอบ		
6. แบบสำรวจตนเองด้านต่าง ๆ		
7. เยี่ยมบ้านนักเรียน		
8. สัมภาษณ์ผู้ปกครอง		
9. สัมภาษณ์เพื่อน		
10. สัมภาษณ์ครูผู้สอนคนอื่นๆ		
11. สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง		
12. ใช้กลวิธีสังคมมิติ		
13. ใช้แบบสอบถามใคร่อย		
14. สังเกตพฤติกรรมและบันทึกการสังเกต		
15. บันทึกสุขภาพ		
16. สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน		
17. บันทึกประจำวัน		
18. ประชุมปรึกษาหารือ		
19. แฟ้มสะสมงาน		
20. การเขียนเรียงความ		
รวมคะแนน		

คำตอบและการแปลผล

ครูดำเนินการเอง กาช่อง 1 ได้ 1 คะแนน

ประสานผู้เกี่ยวข้อง กาช่อง 2 ได้ 1 คะแนน

ข้อไม่มีการกา ได้ 1 คะแนน

(ถ้ามีผู้กาช่องใดช่องหนึ่ง ให้ 0 คะแนน)

ข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
เฉลย	ช่อง 1	ไม่กา	ไม่กา	ช่อง 1	ไม่กา	ไม่กา	ช่อง 1	ช่อง 1	ช่อง 1	ช่อง 2
ข้อ	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
เฉลย	ช่อง 2	ไม่กา	ไม่กา	ช่อง 1	ช่อง 1	ไม่กา	ไม่กา	ไม่กา	ไม่กา	ไม่กา

การแปลผล

คะแนนรวม	0-8	10-12	13-15	16-20
เกณฑ์ตัดสิน	ครูน่ารัก	ครูใจดี	ครูจริงใจ	ครูคุณภาพ
กล่องโต้ตอบ	คุณครูกล้ายังไม่แน่ใจในการวิเคราะห์ลองดูใหม่นะคะ	คุณครูวิเคราะห์ได้ดี พอลองย้อนกลับไปศึกษาอีกนิดดีไหมคะ	คุณครูเข้าใจการทำงานได้ดี สามารถวิเคราะห์ได้ดี มากแสดงว่าครูมีประสบการณ์	คุณครูมืออาชีพจริงๆ ครูผ่านการทำงานครบวงจรจึงสามารถวิเคราะห์ได้ดีเยี่ยม ขอชื่นชมคะ

ใบงานที่ 3.1

ชื่อหลักสูตร TEPE-220 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ตอนที่ 3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

คำสั่ง

จงยกตัวอย่างวิธีการส่งเสริมพัฒนานักเรียนด้วยกิจกรรมต่าง มาอย่างน้อย 1 กิจกรรม

ใบงานที่ 4.1

ชื่อหลักสูตร “TEPE-220 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน”
ตอนที่ 4 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

คำสั่ง

จงพิจารณาบทบาทของตนในการพัฒนาส่งเสริมนักเรียนละทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง
ความเห็นตามความเป็นจริง ดังรายการต่อไปนี้

กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	เป็นผู้จัด กิจกรรม	ส่ง/เข้าร่วม กิจกรรม	ส่งเสริม ให้จัด	ยังไม่เคยจัด
1. บูรณาการการส่งเสริมพัฒนาในกลุ่มสาระที่รับผิดชอบ				
2. กิจกรรมโฮมรูม เพื่อพัฒนาตามสภาพความจำเป็น				
3. กิจกรรมเสริมทักษะการดำรงชีวิต				
4. การประสานครูแนะแนวให้จัดกิจกรรมพัฒนาในชั้นเรียน				
5. กิจกรรมพัฒนาทักษะวิชาการ :-ประกวด แข่งขัน				
6. กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ				
7. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์				
8. การเสริมแรงนักเรียนเมื่อปฏิบัติดี/ได้รับรางวัล				
9. กิจกรรมพัฒนาตน/สังคมกับองค์กรอื่น				
10. การเรียนรู้เรื่องค่านิยมทางเพศที่เหมาะสม				
11. จัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด				
12. ส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์				
13. ยกย่องนักเรียนที่สามารถพึ่งตัวเองได้ด้วยสัมมาชีพ				
14. ยกย่องนักเรียนที่สร้างความสำเร็จโดดเด่นต่อเนื่อง				
15. กิจกรรมเสริมทักษะอาชีพหลากหลาย				
16. ส่งเสริมนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันความสามารถพิเศษ				
17. สอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนช้า/ไม่ทันเพื่อน				
18. การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน				
19. กิจกรรมพื้ดูแลน้อง				
20. ค่ายเสริมทักษะความสามารถ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลป์				
รวมคะแนน				

การให้คะแนน

ระดับ	เป็นผู้จัดกิจกรรม	ส่ง/เข้าร่วมกิจกรรม	ส่งเสริมให้จัด	ยังไม่เคยจัด	
คะแนนที่ได้	3	2	1	0	
การแปลผล					
คะแนนรวม	0-15	16-30	31-45	46-60	
เกณฑ์ตัดสิน	ครูน่ารัก	ครูใจดี	ครูจริงใจ	ครูคุณภาพ	
กล่องโต้ตอบ	คุณครูกล้ายอมรับตัวเองในการส่งเสริมพัฒนานักเรียนลองทำงานเพิ่มอีกนะคะ	คุณครูได้ส่งเสริมพัฒนานักเรียนในหลายกิจกรรมลองทำงานในด้านที่ครูถนัดเพิ่มอีกนะคะ	คุณครูใส่ใจกับการส่งเสริมพัฒนานักเรียนต้องเสียสละมากขอให้กำลังใจค่ะ	คุณครูมีอาชีพจริง ๆ คุรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเด็กรอบด้านขอชื่นชมค่ะ	

ใบงานที่ 5.1

ชื่อหลักสูตร “TEPE-220 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน”
ตอนที่ 5 การส่งต่อนักเรียน

คำสั่ง

จงอธิบายแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา อย่างพอสังเขป